

Eläinavusteisen toiminnan hyödyt varhaiskasvatuksessa

Minna Ahola

Linda Leppikorpi

Opinnäytetyö, AMK

Kesäkuu 2022

Sosionomin (AMK) tutkinto-ohjelma

Ahola, Minna & Leppikorpi, Linda

Eläinavusteisen toiminnan hyödyt varhaiskasvatuksessa

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Kesäkuu 2022. 40 sivua.

Sosionomin (AMK) tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö AMK.

Julkaisun kieli: suomi

Julkaisulupa avoimessa verkossa: kyllä

Tiivistelmä

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kirjallisuuskatsauksen keinoin kuvata, miten eläinavusteista toimintaa on käytetty varhaiskasvatuksessa ja millaista hyötyä siitä on varhaiskasvatuksessa. Tavoitteena oli toteuttaa kuvaileva kirjallisuuskatsaus, jossa kuvataan eläinavusteisen toiminnan käyttöä ja hyötyjä varhaiskasvatuksessa. Tavoitteena oli myös, että kirjallisuuskatsausta voivat hyödyntää varhaiskasvatuksen henkilökunta, päättäjät, eläinavusteista toimintaa toteuttavat tahot ja lasten vanhemmat saamalla tietoa hyödyistä ja siitä, mitä eläinavusteinen toiminta käytännössä on ja mitä käyttömahdollisuuksia sillä on varhaiskasvatuksessa.

Kirjallisuuskatsauksen tutkimusaineistoksi valikoitui kymmenen ammattikorkeakoulun opinnäytetyötä. Opinnäytetyöt käsittelivät eläinavusteista toimintaa suomalaisessa varhaiskasvatuksessa. Aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä tutkimusaineistosta eroteltiin tutkimuskysymyksiin vastaavia teemoja. Teemat jaoteltiin pää-, ylä- ja alaluokkiin.

Tulokset osoittivat, että varhaiskasvatuksessa on käytetty pääasiassa koira-avusteista toimintaa ja hevosavusteista toimintaa, joista koira-avusteinen toiminta on selkeästi suositumpaa. Koira-avusteista toimintaa on käytetty varhaiskasvatuksessa pääosin tuokioina pienryhmille sekä niin, että työntekijän oma koira on ollut päiväkodin arjessa mukana. Hevosavusteista toimintaa on toteutettu pienryhmille talliympäristössä. Eläinavusteista toimintaa on käytetty pääasiassa lasten tunne- ja sosiaalisten taitojen harjoittelun tukena. Tulokset osoittivat, että eläinavusteisesta toiminnasta varhaiskasvatuksessa on monipuolisesti hyötyä lasten tunne-, sosiaalisiin, kielellisiin sekä motorisiin taitoihin.

Avainsanat (asiasanat)

Eläinavusteinen toiminta, varhaiskasvatus, sosiaalipedagogiikka, koira-avusteinen toiminta, hevosavusteinen toiminta, kirjallisuuskatsaus

Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)

Ahola, Minna & Leppikorpi, Linda

The benefits of animal-assisted activities in early childhood education and care

Jyväskylä: JAMK University of Applied Sciences. June 2022. 40 pages.

Bachelor's Degree Programme in Social Services. Bachelor's thesis.

Permission for open access publication: Yes

Language of publication: Finnish

Abstract

The purpose of the thesis was to describe, by means of a literature review, how animal-assisted activities have been used in early childhood education and care and what benefits it has in early childhood education and care. The aim was to carry out a descriptive literature review describing the use and benefits of animal-assisted activities in early childhood education. The aim was also that the literature review could be used by early childhood education staff, decision-makers, those involved in animal-assisted activities and parents of children by gaining information about the benefits and what animal-assisted activities are in practice and what uses they have in early childhood education.

Ten bachelor's theses were selected as research material for the literature review. The theses concerned animal-assisted activities in Finnish early childhood education and care. With data-driven content analysis the themes corresponding to the research questions were separated from the research material. The themes were divided into main, upper and subcategories.

The results showed that mainly canine-assisted activities and equine-assisted activities have been used in early childhood education and care, of which canine-assisted activities are clearly more popular. Canine-assisted activities have been used in early childhood education and care mainly as events for small groups and so that the employee's own dog has been involved in the daily life of the kindergarten. Equine-assisted activities have been carried out for small groups in a stable environment. Animal-assisted activities have been used mainly to support the development of children's emotional and social skills. The results showed that animal-assisted activities in early childhood education and care have many benefits for children's emotional, social, linguistic and motor skills.

Keywords/tags (subjects)

Animal-assisted activity, early childhood education and care, social pedagogy, canine-assisted activity, equine-assisted activity, literature review

Miscellaneous (Confidential information)

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Sosiaalipedagogiikka varhaiskasvatuksessa	4
2.1	Varhaiskasvatus.....	4
2.2	Sosiaalipedagogiikka	5
3	Eläinavusteinen toiminta	8
3.1	Eläinavusteisessa toiminnassa huomioon otettavia asioita	9
3.2	Eläinavusteinen toiminta lasten kanssa	10
4	Tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset	13
5	Tutkimuksen toteutus	13
5.1	Kuvaileva kirjallisuuskatsaus	13
5.2	Aineiston haku ja valinta	14
5.3	Aineiston arviointi	17
5.4	Aineiston analyysi.....	18
6	Tutkimustulokset	19
6.1	Eläinavusteisen toiminnan käyttö varhaiskasvatuksessa	20
6.2	Tunnetaidot.....	24
6.3	Sosiaaliset taidot	26
6.4	Motoriset taidot.....	27
6.5	Kielelliset taidot.....	27
7	Johtopäätökset	28
8	Pohdinta	30
8.1	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	30
8.2	Tulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimusehdotukset	31
	Lähteet	33
	Liitteet	36
	Liite 1. Tutkimusaineisto	36
	Kuviot	
	Kuvio 1. Pää-, ylä- ja alateemat.....	19

Taulukot

Taulukko 1. Tutkimuksen sisäänotto- ja poissulkukriteerit	15
Taulukko 2. Tutkimusaineiston hakuprosessi	16

1 Johdanto

Eläimet edistävät ihmisten hyvinvointia. Lapsia eläimet auttavat tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja motivoivat sekä auttavat mielenkiinnon ohjautumaan tekemiseen ja vuorovaikutukseen. Itsetunto, empatia ja kontrollikyky kehittyvät eläinten kanssa ja eläimen läsnäolo ja sen hoitaminen vähentävät stressiä. Eläimen kanssa toimiminen on mielekästä, koska eläin elää tässä hetkessä, on hyvä kuuntelija ja se ei arvostele tai luokittele ketään. (Eläinavusteiset menetelmät, n.d.)

Eläinavusteista toimintaa on alettu hyödyntämään enemmän nykypäivänä. Eläinavusteinen terapia on tunnetumpaa ja enemmän käytössä oleva työskentelyn muoto. Opinnäytetyössämme haluamme keskittyä eläinavusteiseen toimintaan ja lisätä varhaiskasvattajien sekä sosiaalialan ammattilaisten tietämystä eläinavusteisesta toiminnasta lasten kanssa. Eläinavusteista terapiaa on tutkittu enemmän ja eläinavusteinen toiminta lasten kanssa, jotka kokevat normaaleja kehityksellisiä haasteita, ei ole saanut juurikaan huomiota (Graham & Lindsey 2017). Tämä opinnäytetyö keskittyy 0-6-vuotiaisiin lapsiin sekä suomalaiseen varhaiskasvatukseen. Eläinavusteinen toiminta antaa mahdollisuuden motivoiviin kasvatuksellisiin ja hoidollisiin hyötyihin ihmisten hyvinvointia lisäten. Eläinavusteinen toiminta kaipaa lisää näkyvyyttä ja sen eri muotojen esille tuomista. (Ikäheimo 2015, 10.)

Tämän kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on kuvata, miten eläinavusteista toimintaa on käytetty varhaiskasvatuksessa ja millaista hyötyä siitä on varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyön tavoitteena on toteuttaa kuvaileva kirjallisuuskatsaus, jossa kuvataan eläinavusteisen toiminnan käyttöä ja hyötyjä varhaiskasvatuksessa. Tavoitteena on myös, että kirjallisuuskatsausta voivat hyödyntää varhaiskasvatuksen henkilökunta, päättäjät, eläinavusteista toimintaa toteuttavat tahot ja lasten vanhemmat saamalla tietoa hyödyistä ja siitä, mitä eläinavusteinen toiminta käytännössä on ja mitä käyttömahdollisuuksia sillä on varhaiskasvatuksessa. Kirjallisuuskatsauksella haluamme saada eläinavusteiselle toiminnalle lisää näkyvyyttä varhaiskasvatuksen työkentällä.

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan eläinavusteisuutta sosiaalipedagogisesta näkökulmasta. Sosiaalipedagogisen työotteen katsotaan sopivan varhaiskasvatukseen luontevasti. Myös eläinavusteisen toiminnan voi liittää hyvin sosiaalipedagogiikkaan. Sosiaalipedagoginen työote tarjoaa varhaiskasvatukseen vahvan perustan sille, että varhaiskasvattaja ja lapsi pystyvät kehittämään

suhdettaan yksilöllisellä ja yhteisöllisellä tasolla. Eläinavusteisella toiminnalla pystytään vahvistamaan näitä asioita ja liittämään eläinavusteista toimintaa sosiaalipedagogiikan näkökulmaan. (Niivala & Rynnänen 2019, 238.)

Opinnäytetyön keskeiset käsitteet ovat eläinavusteinen toiminta, varhaiskasvatus ja sosiaalipedagogiikka. Tietoperusta on koottu tietokantahauilla (esimerkiksi Finna ja Eric) sekä manuaalisella haulilla aiheeseen liittyvillä hakusanoilla ja -lausekkeilla (esimerkiksi sosiaalipedagogiikka sekä eläinavusteinen toiminta and varhaiskasvatus). Teoreettisessa viitekehyksessä hyödynnetään kirjallisuutta, lakia ja määräystä, artikkeleita sekä verkkoaineistoa.

2 Sosiaalipedagogiikka varhaiskasvatuksessa

2.1 Varhaiskasvatus

Suomessa varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää. Varhaiskasvatus kattaa lapsen ikävuodet nollostakuuuteen vuoteen. (Mitä on varhaiskasvatus? N.d.) Esiopetus on varhaiskasvatukseen kuuluvaa maksutonta opetusta, jota lapset saavat oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 1, Esiopetus, n.d.).

Varhaiskasvatusta ohjaa varhaiskasvatuslaki. Varhaiskasvatuslaissa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatuksen järjestämisestä ja tuottamisesta sekä varhaiskasvatuksen tietovarannosta. Laissa on määritelty varhaiskasvatuksen toimintamuodoiksi päiväkotitoiminta, jota järjestetään päiväkodissa; perhepäivähoito, jota järjestetään perhepäiväkodissa ja avoin varhaiskasvatustoiminta, jota järjestetään toimintaan soveltuvassa paikassa. Näitä toimintoja voivat järjestää kunta, kuntayhtymä ja yksityinen palveluntuottaja. Esiopetusta säätelee perusopetuslaki. (Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540, 1§.)

Varhaiskasvatuslakiin perustuen Opetushallitus määrää varhaiskasvatukseen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, jonka tarkoituksena on edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteuttamista koko maassa, toteuttaa varhaiskasvatuslaissa säädettyjä varhaiskasvatuksen tavoitteita sekä

ohjata varhaiskasvatuksen laadun kehittämistä. Varhaiskasvatustalain mukaan varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määrätään varhaiskasvatuksen toteuttamisen keskeisistä sisällöistä, varhaiskasvatuksen järjestäjän ja lapsen huoltajien välisestä yhteistyöstä, monialaisesta yhteistyöstä ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä. (Varhaiskasvatustalaki 13.7.2018/540, 21§.) Varhaiskasvatussuunnitelmakokonaisuus on kolmitasoinen, joka koostuu valtakunnallisesta varhaiskasvatussuunnitelman perusteista, paikallisista varhaiskasvatussuunnitelmista, jotka tarkentavat valtakunnallista suunnitelmaa, sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmista (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 1-2, Varhaiskasvatustalaki 13.7.2018/540, 22§). Perusopetustalakiin perustuen Opetushallitus määrää esiopetukseen Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 1).

2.2 Sosiaalipedagogiikka

Sosiaalipedagogiikka tutkii ihmisen kasvua sosiaalisena ilmiönä, jossa seurataan ihmisen kasvua yhteiskunnan jäsenenä. Kasvatuksella eli pedagogisella toiminnalla on merkittävä rooli sosiaalipedagogiikassa. Pedagogisella toiminnalla tuetaan sosiaalista kasvua ihmisen elämänsä eri vaiheissa. Sosiaalipedagogiikan tavoitteeksi voidaan katsoa kasvatuksen keinoin ihmisten hyvän yhteiselämän edellytyksien edistämisen sekä inhimillisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen. Arvoina sosiaalipedagogiikassa korostuvat tasa-arvo, oikeudenmukaisuuden ja luovuttamattoman ihmisarvonperiaatteet, jotka ovat lähtökohtana hyvinvoinnille ja hyvälle yhteiselämälle. (Nivala & Rynnänen 2019, 17.)

Sosiaalipedagogiikka voidaan määritellä kolmiosaiseksi toimintajärjestelmäksi, johon kuuluu kolme pää käsitettä. Niitä ovat tieteenala, käytännön työala ja koulutusala. Tieteenalana sosiaalipedagogiikka yhdistää yhteiskuntatieteitä ja kasvatustieteitä tarkastellen yhteiskuntaa kasvatuksen näkökulmasta ja kasvatusta ihmisen sekä yhteiskunnan suhteen näkökulmasta. Sosiaalipedagogiikan käytännön työtä voi kuvata kasvatuksen kysymyksiä korostavaksi sosiaalisesti työksi tai sosiaalisen kasvun tukemista painottavaksi työksi. Sosiaalipedagogista koulutusta on Suomessa kehitetty tietoisesti periaatteella, että sosiaalipedagoginen ajattelu voi olla työotteen pohjana monenlaisissa töissä sosiaali-, terveys-, kasvatustal- ja muilla ihmisten kanssa työskenneltävillä aloilla. (Nivala & Rynnänen 2019, 15.)

Sosiaalipedagogiikka sanana voidaan jakaa kahtia. Sanalla sosiaalinen viitataan ihmisten välisyyteen, vuorovaikutukseen, yhteiselämään, yhteisöihin ja yhteisöllisyyteen. Toiseksi sosiaalisuuden voidaan katsoa yhteiskunnallisuudeksi eli ihmisten, kasvun ja kasvatuksen yhteiskunnallisiksi suhteiksi. Sosiaalinen voidaan kolmanneksi katsoa viittaavan sosiaalipedagogiikassa yhteiskunnalliseen huono-osaisuuteen, ongelmiin ja niissä auttamiseen. Sana ”sosiaalinen” eli alkusana sosiaalipedagogiikasta on hyvin monitulkintainen, kun taas loppuosa ”pedagogiikka” on helpompi määrittellä ja se voidaan katsoa tarkoittavan oppi kasvatuksesta. (Nivala & Ryyänen 2019, 16-17.)

Joskus sosiaalipedagogiikka ja sosiaalityö sekoitetaan toisiinsa, vaikka ne ovat kaksi erillistä toisistaan riippumatonta oppi-, koulutus- ja työalaa. Puhuttaessa sosiaalityöstä sen katsotaan lähinnä toimivan ammatillisena toimintajärjestelmänä, kun sosiaalipedagogiikka voidaan katsoa ammatillisen toiminnan rajat ylittäväksi oppialaksi ja tieteenksi. Sosiaalipedagogiikka käsitteen alle on rakennettu kokonaisvaltaisia yhteiskunta- ja kasvatusteorioita. Sosiaalinen kasvatusta on sopeutumista ja sopeuttamista ympäristöön, jossa eletään. Sen avulla ihmisen on mahdollista saavuttaa välttämättömät älylliset, sosiaaliset ja kulttuuriset ominaisuudet, joita ihminen tarvitsee pystyäkseen elämään konkreettisesti ympäristössään. Se on koko elämän mittainen prosessi. Sosiaalinen kasvatusta ymmärretään pitkälti sosiaalisten ongelmien ennaltaehkäisyä ja sosiaalisena kontrollina. Sosiaalipedagogisen toiminnan on tarkoitus kasvattaa yhteisöä varten, yhteisössä ja yhdessä yhteisön kanssa unohtamatta yksilöä ja hänen omaa persoonaansa. (Hämäläinen & Kurki 1997, 21-22; 34-37.)

Opinnäytetyössämme käsittelemme sosiaalipedagogiikkaa varhaiskasvatusta ja eläinavusteisen toiminnan näkökulmasta. Sosiaalipedagoginen työote sopii hyvin varhaiskasvatukseen, koska kasvattajien tulee huomioida alle kouluikäiset lapset kokonaisvaltaisesti. Lapsilla on paljon perustarpeita, joista tulee huolehtia, kuten syöminen, riittävä uni, vessassa käyminen, turvallisuuden ja läheisyyden kaipuu. Näin ollen varhaiskasvattajan päivä täyttyy suurilta osin huolehtimisesta, joten hyvä varhaiskasvatusta rakentuu kasvatusta ja hoivan tasapainoiselle suhteelle. Sosiaalipedagogiseksi työotteeksi voidaan luonnehtia kasvatusta ja hoivan yhdistymiseen perustuvaa, luonteeltaan lapsikeskeistä ja holistista toimintamallia. Varhaiskasvatusta tavoitteena on tukea lasten luonnollista kehitystä ja kasvua kokonaisvaltaisesti eikä niinkään painoteta koulumaisuutta ja kognitiivista oppimista. (Nivala & Ryyänen 2019, 237.) Varhaiskasvatusta opetussuunnitelmia kuvaa

jako sosiaalipedagogisiin ja anglosaksisiin opetussuunnitelmiin, jotka eroavat toisistaan tavoitteiden ja arvojen kannalta. Anglosaksisessa opetussuunnitelmassa nousee esiin kouluvalmius ja oppimistavoitteiden asettaminen lapsille. Sosiaalipedagogisessa opetussuunnitelmassa korostuu kokonaisvaltaiseen lapsen kehitykseen liittyvä näkökulma. Sen tavoitteena yhdistää kasvatus, hoiva ja oppimissisällöt, hyödyntäen esimerkiksi leikkiä toimintamuotona. (Salminen & Poikonen 2017.)

Suomalaisessa varhaiskasvatuksessa on 2000-luvulta lähtien alettu korostaa erityisesti osallisuutta lasten sekä vanhempien kanssa työskentelemisen periaatteena. Osallisuus on varhaiskasvatuksessa luokiteltu hallitsevaksi tavoitteeksi, jonka voidaan katsoa liittyvän lapsen ja vanhemman osallistumiseen, vaikuttamiseen ja kuulluksi tulemiseen. Jos lapsilta ja vanhemmilta tulisi esimerkiksi toiveita, että ympäristökasvatusta ja eläimiä otettaisiin enemmän mukaan päiväkodin toimintaan, on varhaiskasvatuksessa otettava toiveet huomioon. Tärkeää olisi myös toteuttaa näitä toiveita, että vanhemmat ja lapset kokevat tulleensa kuulluksi. Osallisuutta tulisi kuitenkin tukea jokapäiväisesti ja ne voivat olla pieniäkin asioita, joihin lapset tai vanhemmat pääsevät vaikuttamaan. (Nivala & Ryyänen 2019, 239.) Nivalan (2021; 44,53) mukaan osallisuus toteutuu, kun ihminen kuuluu yhteisöön, osallistuu ja vaikuttaa sen toimintaan sekä kokee kuulumisen tunnetta siihen. Lähtökohta osallisuudelle on yhteisöön kuuluminen, joka tarkoittaa merkityksellisiä sosiaalisia suhteita, vuorovaikutusta muiden kanssa sekä yhteiselämää ja osallistumista yhteisön jäsenenä. Varhaiskasvatuksessa lasten osallisuuden edistäminen on merkittävä tavoite, joka tulee ottaa arjessa huomioon ja varhaiskasvattajan tulisi pyrkiä löytämään uusia mahdollisuuksia saada lapset tuntemaan itsensä osallisiksi.

Osallisuuteen voidaan katsoa liittyvän myös kasvatusyhteistyön käsitteen. Se tarkoittaa tasavertaista vuorovaikutusta, jossa erilainen asiantuntijuus ja tietämättömyys yhdistyvät. Vanhemmilla on siis mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua lapsensa kodin ulkopuoliseen varhaiskasvatukseen. Kasvatusyhteistyö on vuorovaikutusta, jossa periaatteena on kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi. Keskusteluissa tulisi aina keskittyä myönteisiin asioihin ja asioita käsitellä ratkaisukeskeisesti eikä ongelmalähtöisesti. (Sosiaalipedagoginen aikakausikirja 2007, 24-25.)

Sosiaalipedagogista toimintaa on hyödynnetty myös eläinten parissa. Sosiaalipedagogiikkaan on yhdistetty muun muassa hevos- ja koiratoimintaa. Sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan tulee kouluttautua ja koulutus on suunnattu erityisesti sosiaalialan ammattilaisille. Sosiaalipedagogisen

hevostoiminnan tavoitteena on vähentää sosiaalisen syrjäytymisen riskiä ja opastaa lapsia sekä nuoria käyttämään hevosen ja ihmisen välistä kommunikaatiota. Hevosen kanssa toimiessa kommunikaatiosta tulee helpommin tasa-arvoisempaa ja luonnollisempaa, koska eläin ei ikinä tuomitse ja ruumiinkielellä viestintä on sanallista aidompaa. Sosiaalipedagogisessa toiminnassa yhtenä tärkeänä elementtinä on yhteisöllisyys. (Lipponen & Vehmasto 2019, 56-61.)

Sosiaalipedagogisessa koiratoiminnassa koira on ryhmän jäsen ja ohjaajan työpari. Keskeisiä toimintatapoja ovat luovat menetelmät ja elämyksellisyys. Yleisiä työskentelyn teemoja ovat esimerkiksi lapsen itsetunnon kohottaminen, onnistumisen kokemukset, itsesäätely, läsnä- ja tunnetaidot sekä erilaiset vuorovaikutustaidot. (Sosiaalipedagoginen koiratoiminta n.d.)

3 Eläinavusteinen toiminta

Eläinavusteinen toiminta ja ihmisen ja eläimen välistä toimintaa ja vuorovaikutusta. Eläinavusteisen toiminnan katsotaan antavan mahdollisuuden motivoiviin, kasvatuksellisiin ja hoidollisiin hyötyihin ihmisten hyvinvointia lisäten (Ikäheimo 2015, 1). Eläinavusteista toimintaa voi järjestää koulutettu ammattilainen tai vapaaehtoinen, joka ei työskentele sosiaali- ja terveysalalla.

Eläinavusteiselle toiminnalle on luonteenomaista, että se ei ole samalla tavalla tavoitteellista kuin eläinavusteinen terapia ja käynnit perustuvat spontaanisuuteen. (Ikäheimo 2015, 1.) Toiminnassa tehdään kuitenkin tavoitteellisia vierailuja ja käyntejä asiakkaiden luona (Hautamäki, Ramadan & Vilhunen 2021,12). Esimerkiksi kaverikoiratoiminta tarjoaa mahdollisuuksia asiakkaiden elämänlaadun parantamiseen ja vaikuttaa sitä kautta positiivisesti ihmisten kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin (Kaverikoirat n.d.).

Eläinavusteinen terapia on taas tavoitteellista toimintaa, jossa eläin on keskeisessä osassa hoitoprosessia. Eläinavusteisessa terapiassa on selvät tavoitteet, suunniteltu edistyminen ja käyntien ajallinen pituus on ennakkoon sovittu. Eläinavusteista terapiaa voi tarjota ohjaaja, joka on koulutettu terveyden- tai sosiaalihuoltoalan asiantuntija, jolla on alueen erityinen asiantuntijuus ja alan harjoitustutkinto. (Ikäheimo 2015, 1.)

Eläinavusteinen interventio on kattokäsite erilaisille tavoille hyödyntää eläimen ja ihmisen välistä vuorovaikutusta (Käsikirjasta tukea eläinavusteiseen kuntoutukseen 2021). Eläinavusteisiin inter-

ventioihin luetaan erilaisia yhdessä eläimen kanssa toteutettavia sosiaali- ja terveydenhuollon, hyvinvointialan ja koulutuksen palveluja ja vapaaehtoistoimintaa. Interventioiden tavoitteena on esimerkiksi lisätä ihmisen hyvinvointia, fyysistä ja psyykkistä terveyttä, kognitiivista ja sosiaalista toimintakykyä, vuorovaikutustaitoja ja ryhmätoimintaa sekä parantaa näissä motivaatiota.

Eläinavusteiset menetelmät ovat erilaisia tapoja toteuttaa eläinavusteisia interventioita käytännössä eli harjoitteita tai toimintoja, joissa eläimen ja ihmisen välistä vuorovaikutusta hyödynnetään intervention osana. (Hautamäki, Ramadan & Vilhunen 2021, 8-9.)

Eläimellä on todettu olevan rauhoittavia vaikutuksia ihmiseen. Ihmisen oksitosiinihormoniarvot nousevat ja stressihormoniarvot laskevat, kun ihminen kokee positiivisen kosketuksen. Oksitosiinihormoni vaikuttaa ihmiseen fyysisesti ja psyykkisesti, se on mukana rakastumisessa, sosiaalisissa taidoissa, rauhoittumisessa ja lyhyt aikaisen stressin sietämisessä. Myös verenpaine alenee, hengitysnopeus rauhoittuu, sosiaalinen muisti paranee ja oppimisesta tulee tehostetumpaa. Ihmisen aivoissa erittyy oksitosiinihormonia, kun hän on vuorovaikutuksessa koiran kanssa. On myös todettu, että koiran kanssa intensiivisen katsekontaktin muodostaminen on helpompaa kuin muiden eläinten kanssa ja koiraa silmiin katsoessa oksitosiinin määrä kasvaa ihmisessä kolminkertaiseksi. (Latvala-Sillman 2018, 13-15.)

3.1 Eläinavusteisessa toiminnassa huomioon otettavia asioita

Jotta eläinavusteinen toiminta olisi laadukasta on työskentelyssä otettava huomioon eläimen kokonaisvaltainen hyvinvointi. Voidaan sanoa, että eläin on kuin työkalu, joka vaatii huoltoa ja asianmukaista kohtelua. Eläin tarvitsee kaikkia perustarpeita, kuten ruokaa, juotavaa, lepoa sekä pääsyä ulos tarpeilleen. Nämä tulee ottaa huomioon eläimen kanssa työskentelyssä. Koiralle on hyvä opettaa työpaikalla oma paikka, jonne pääsee lepäämään, esimerkiksi toimistohuone. Eläintä ei myöskään kannata tuoda joka päivä töihin, koska eläin ei välttämättä sovellu kaikkien asiakkaiden kanssa tehtävään työhön. (Kahilanniemi 2020, 31-32.) Eläimen työ- ja vapaa-ajasta on huolehdittava samalla tavoin kuin ihmistenkin. Eläin tarvitsee vapaapäiviä, eikä sen kanssa saa työskennellä liian pitkiä työpäiviä. (Hautamäki ym. 2021, 33.)

Ohjaajan on tunnettava eläimensä ja hänen on osattava tarkkailla eläimen stressin merkkejä ja tunnistettava eläimen elekieli. Väsynyttä tai stressaantunutta eläintä ei pidä pakottaa työhön ja jos stressin merkkejä työpäivän aikana on huomattavissa, eläimen kannattaa vähintään antaa olla

omissa oloissaan, jos sitä ei pääse heti viemään kotiin. On hyvä huomioida, että eläimet tarvitsevat työpäivän lomassakin jotakin itseään rauhoittavaa puuhaa. Esimerkiksi koirat voivat tarvita asiakas kohtaamisen jälkeen hetken rauhassa luun kanssa ja hevoset hetken vapaata juoksentelua. (Hautamäki ym. 2021, 33.)

Eläintä tulisi kouluttaa ja totuttaa eläinavusteiseen toimintaan sekä arvioida sopiiko eläin siihen. Esimerkiksi koira olisi hyvä kouluttaa ennen kuin käyttää sitä eläinavusteisessa toiminnassa. Sillä tulisi olla perustaidot hallussa ja sen tulisi totella omistajaa tiukemmassakin paikassa, ettei myöskään asiakkaan turvallisuus vaarannu. (Kahilanniemi 2020, 31-32.) Eläimen tulisi lisäksi olla perusterve ja siisti. Eläinlääkärin terveystarkastukset, rokotukset ja loistarkastukset ovat syytä tehdä säännöllisesti työparina työskentelevälle eläimelle. (Hautamäki ym. 2021, 33.)

Eläinallergiat tulee ottaa huomioon eläinavusteisessa toiminnassa. Toisia eläimiä on helpompi sietää, kun taas toisia. Joillekin on helpompi sietää kissaa kuin koira. Tälle ei tiedetä tarkkaa syytä, miksi kissa aiheuttaa koira enemmän allergia oireita. Myös jotkut koirarodut voivat aiheuttaa vähemmän oireita kuin toiset. Syy tähän on hilseiden erilainen erityyppi. (Valovirta 2015, 54.) Eläinavusteista toimintaa järjestettäessä on hyvä ottaa allergioiden lisäksi huomioon pitääkö lasten vanhemmilta olla kirjallinen lupa ja miten kulkea koiran kanssa päiväkodin tiloissa niin, että allergiset eivät joudu eläimen kanssa tekemisiin. Myös koirantyöpisteen siivoaminen on hyvä selvittää, kuka vastaa siitä sekä koiran terveystiedot tulee olla ajan tasalla, kuten madotus ja rokotukset. (Latvala-Sillman 2018, 90.)

3.2 Eläinavusteinen toiminta lasten kanssa

Kun lapsi saa eläimeltä empatiaa ja rakkautta osakseen, lapsi pystyy ymmärtämään eläimen olemusta, elävyyttä ja synnyttämään tunteita. Eläimiä tutkailemalla lapset oppivat paljon niiden väistämättömästä käytöksestä. Vahingoittamatta eläimiä lapset voivat sijoittaa niihin sellaisia ominaisuuksia, jota niissä ei objektiivisesti katsottuna ole, mutta jotka tekevät lemmikistä lapselle eräänlaisen mielikuvituskaverin. Lemmikin läheisyys voi auttaa lasta tyydyttämään läheisyyden ja lohdutuksen tarpeita lapsen ollessa stressaantunut. Tällä voi olla todella iso merkitys lapselle. (Sinkkonen 2015, 42.)

Eläin voi auttaa lasta mentalisaatiokyvyn kehittämisessä. Mentalisaatio tarkoittaa kykyä tunnistaa omia mielentiloja ja kykyä kuvitella, mitä toisen mielessä liikkuu. Ihminen, jonka mentalisaatio kyky on hyvin kehittynyt, ymmärtää sen, miten hänen oma käyttäytymisensä sekä asenteensa vaikuttavat toisen ihmisen käytökseen. Lapselle kehittyy mentalisaatiokyky 4.-6. ikävuoteen mennessä eli hän pystyy ymmärtämään, että eläin on hänestä erillinen olento, eikä sitä voi kohdella miten sattuu. Lapsi ymmärtää eläimen tarpeiden olevan erilaisia kuin itsellään ja kykenee ainakin osittain asettumaan eläimen asemaan. Jos lapsi on saanut osakseen hyvää hoivaa ja hän on voinut siinä kehittää mentalisaatiokykyään, voi hän myös solmia eläimeen leikinsävyisen hoivasuhteen, jossa eläimen tarpeet otetaan huomioon. (Sinkkonen 2015, 39-40.)

Lapsen kasvaessa ja mentalisaation koko ajan kehittyessä kompetenssi paranee, ja lapsi voi kokea uskollisen eläimen, esimerkiksi koiran luotettavana kaverina, jonka kanssa uskaltaa lähteä tutkimaan sellaisia paikkoja, minne ei muuten uskaltaisi mennä. Lapsi saattaa myös huomata, koira voi auttaa käynnistämään sekä ylläpitämään sellaisia suhteita ja kontakteja koiranomistajiin, jotka olisivat muuten jääneet tulematta. Sama kiinnostuksen kohde voi yhdistää hyvinkin erilaisia ihmisiä. (Sinkkonen 2015, 40.)

Eläimistä erityisesti koiria työskentelee paljon päiväkodeissa, kouluissa ja lastensuojelutyönpiirissä. Koiran läsnäolon on todettu vaikuttavan vahvistavasti lasten itsetuntoon ja harjaannuttavasti sosiaalisiin taitoihin. Erityisesti koira voi olla hyödyksi lapselle, jolla on tunne-elämän haasteita. Koira antaa ammattilaisen työhön lisää voimaa ja parantaa työn tuloksia. Koiraan voi olla helpompi luoda kontakti, kuin vieraaseen aikuiseen ja koira voi toimia ”jääsärkijänä”. Koira auttaa myös luottamuksellisen suhteen syntymisessä lapsen ja työntekijän välillä. (Latvala-Sillman 2018, 35.)

Koulutyössä koirasta on havaittu olevan apua esimerkiksi lukemisen tekniikan harjoittelussa, koska koiralle on mukavampi lukea ja koira ei keskity korjaamaan virheitä, vaan kuuntelee innoissaan. Koira voi soveltaa myös moniin oppiaineisiin ja se tekee opiskelusta mielenkiintoisempaa, kuten kertotaulua voidaan harjoitella leikitettävänä noppapelinä koiran kanssa. (Latvala-Sillman 2018, 39.)

Graham ja Lindsey (2017) nostavat esille, miten hevosavusteinen toiminta auttaa lapsia normaaleissa kehitysvaiheissa. Hevostaitojen oppiminen voi vahvistaa lasten itsekuvaa pätevydestä. Ikätovereiden kanssa ilman kilpailua tapahtuva toiminta tarjoaa mahdollisuuksia vahvistaa ihmissuhteita. Kun lapset työskentelevät yhdessä siivoamalla tallia, harjaamalla hevosta tai hakemalla hevosia laitumelta, toimii se kannusteena lasten oppimiselle yhteistyöstä, työnjaosta, ongelmanratkaisusta ja positiivisen palautteen vastaanottamisesta ikätovereiltaan. (Graham & Lindsey 2017, 5.)

Kotieläimet tarvitsevat huolenpitoa ihmisiltä selviytyäkseen. Lapset, jotka ovat mukana hevosavusteisessa toiminnassa, saavat kokemuksia tarpeellisena ja rakastettuna olemisesta, mikä voi kohottaa lasten itsetuntoa, minäpystyvyyttä, aloitteellisuutta ja kommunikointitaitoja. Hevonen voi antaa rauhan tunteen sekä turvaa ja varmuutta lapselle rakkaudesta ja hyväksynnästä. Hevonen ei kritisoi, naura tai tee pilaa lapsesta. Lapsi oppii ongelmanratkaisua ja tehtävien valmiiksi suorittamista hevosta hoitaessa ja vuorovaikutuksessa hevosen kanssa. Hevosavusteinen toiminta voi myös lisätä luottamusta lapsen ja aikuisen välillä. Kun lapsi tarkkailee aikuista ja aikuinen on ystävällinen sekä välittävä eläintä kohtaan ja eläin vastaa tähän huomiolla, välittää tämä kanssakäymisen lapselle sitä, että tähän henkilöön voi luottaa. (Graham & Lindsey 2017, 5, 8.)

Hevosavusteisella toiminnalla voi olla myönteisiä vaikutuksia lapsen fyysiseen kehitykseen. Graham ja Lindsey (2017) kuvaavat Copelandin (teoksessa Granger & Kogan 2006) näkemystä siitä, että hevosen dynaaminen liike voi lisätä tasapainoa, ryhtiä, joustavuutta ja karkeamotorista hallintaa. Esimerkiksi lapsi, jolla on heikko koordinaatio, voi kehittää näitä taitoja ratsastamalla. Myös lapselle, joka ei ole kiinnostunut perinteisemmästä fyysisestä toiminnasta, voi olla helpompaa tehdä hevosen hoitoon liittyvää toimintaa. Ratsastus voi tarjota myös mahtavan mahdollisuuden voittaa omia pelkoja ja ahdistuksia (Ikäheimo 2015, 40).

Hevosavusteinen toiminta voi auttaa lasta hankkimaan uusia taitoja. Esimerkiksi hevosen kävelyttämisessä riimussa tarvitaan koordinaatiota, suunnittelua ja kommunikointia eläimen kanssa. Hevosta ruokkiessa voi oppia ymmärtämään painoja ja mittauksia, jakamista sekä määriä. Lapset voivat myös oppia itsenäisesti pesemään omat hiuksensa sen jälkeen, kun he ovat oppineet pesemään hevosen harjaa. (Graham & Lindsey 2017, 5-7.)

Hevosen kanssa työskennellessä lapsi voi oppia sanallista ja sanatonta viestintätaitoa. Graham ja Lindsey (2017) kertovat, että on monia tapauksia, joissa lapsen hevosen kanssa työskentelyssä opittu non-verbaalinen kommunikaatiotaito on voitu siirtää ihmissuhteisiin ja saada lapsessa aikaan muutos. Lapsen itsetunto voi myös kasvaa, kun hän hevosavusteisessa toiminnassa oppii ymmärtämään, miten vaikuttaa elävään olentoon positiivisella tavalla. (Graham & Lindsey 2017, 7.) Graham ja Lindsey (2017) toteavat myös, että hevosiin liittyen on monia erilaisia tapoja ja kaikilla niillä on todettu olevan positiivinen vaikutus ihmisiin.

4 Tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata, miten eläinavusteista toimintaa on käytetty varhaiskasvatuksessa ja millaista hyötyä siitä on varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyön tavoitteena on toteuttaa kuvaileva kirjallisuuskatsaus, jossa kuvataan eläinavusteisen toiminnan käyttöä ja hyötyjä varhaiskasvatuksessa. Kirjallisuuskatsausta voivat hyödyntää varhaiskasvatuksen henkilökunta, päättäjät, eläinavusteista toimintaa toteuttavat tahot ja lasten vanhemmat. Kirjallisuuskatsauksen tavoitteena on myös saada eläinavusteiselle toiminnalle lisää näkyvyyttä varhaiskasvatuksen työntekijällä.

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten eläinavusteista toimintaa on käytetty varhaiskasvatuksessa?
2. Millaista hyötyä eläinavusteisesta toiminnasta on varhaiskasvatuksessa?

5 Tutkimuksen toteutus

5.1 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Opinnäytetyömme on kuvaileva kirjallisuuskatsaus, joka valikoitui sen pohjalta, että valittua aihetta päästään tarkastelemaan laajemmin, joustavammin ja lisäen ymmärrystä. Eläinavusteisuudesta löytyy jonkun verran tutkimuksia ja opinnäytetöitä, mutta kirjallisuuskatsauksia ei juurikaan ole. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on yksi yleisimpiä kirjallisuuskatsaustyyppisiä ja se voidaan katsoa yleiskatsaukseksi muodoltaan. Se mahdollistaa kehittää olemassa olevaa tutkittua tietoa aiheesta, mutta se saattaa tuottaa myös uutta tietoa. (Salminen 2011, 3-6.)

Koimme, että kuvailevasta kirjallisuuskatsauksesta on hyötyä erityisesti varhaiskasvatuksen ammattilaisille, koska tutkimusaineistomme oli Suomessa varhaiskasvatuksen parissa tehtyjä opinäytetöitä ja teimme niistä kirjallisuuskatsauksen, josta löytää helposti vastauksia sekä saa kokonaiskuvan eläinavusteisesta toiminnasta varhaiskasvatuksessa. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on luoda kokonaiskuva tutkittavasta ilmiöstä (Stolt, Axelin & Suhonen 2016, 7).

Vaiheita, joita kirjallisuuskatsaukseen kuuluvat ovat katsauksen tarkoituksen sekä tutkimusongelman määrittely, kirjallisuushaku, aineiston valitseminen, tutkimusten arviointi, tutkimustulosten järjestäminen ja yhteenveto sekä ihan lopuksi katsauksen kirjoittaminen lopulliseen muotoonsa eli raportointi. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus mahdollistaa sen, että tutkimuskysymykset voivat olla laajempia verrattuna systemaattiseen katsaukseen tai meta-analyysiin. (Niela-Vilen & Hamari 2016, 23-24.)

5.2 Aineiston haku ja valinta

Aloitimme kirjallisuuskatsauksen tutkimusaineiston haun systemaattisella tiedonhauulla syyskuussa 2021 ja hakuprosessiamme määritteli tutkimuskysymyksemme. Mietimme ensimmäiseksi hakusanoja, joilla aineistoa haemme. Teimme syksyn 2021 aikana testihakuja eri tietokannoista. Teimme hakuja tietokannoista Finna, Doria, Eric, ProQuest Central, Melinda, Elektra, Cinahl Plus with full text ja Google Scholar. Systemaattisen tiedonhaun hakulausekkeiksi muodostuivat: eläinavusteinen toiminta and varhaiskasvatus; eläinavusteinen pedagogiikka and varhaiskasvatus; koira and varhaiskasvatus; sosiaalipedagoginen hevostoiminta and varhaiskasvatus; animal assisted and children.

Tutkimusaineiston hakuprosessia varten määriteltiin sisäänotto- ja poissulkukriteerit (Taulukko 1.). Sisäänottokriteereiksi valittiin vuosilta 2013-2021 suomen tai englannin kielellä julkaistut vertaisarvioidut tieteelliset artikkelit tai tutkimukset, pro gradu -tutkielmat ja opinnäytetyöt. Julkaisujen tuli olla kokonaan saatavilla verkossa, luettavissa maksuttomasti sekä niiden tuli vastata tutkimuskysymyksiin.

Taulukko 1. Tutkimusten sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
Vertaisarvioitu tieteellinen artikkeli tai tutkimus, pro gradu -tutkielma tai opinnäytetyö (AMK/YAMK)	Muu kuin vertaisarvioitu tieteellinen artikkeli tai tutkimus, pro gradu -tutkielma tai opinnäytetyö
Julkaistu aikaisintaan 2013	Julkaistu ennen vuotta 2013
Julkaistu suomen tai englannin kielellä	Julkaistu muulla kuin suomen tai englannin kielellä
Koko teksti saatavilla	Koko teksti ei saatavilla
Verkossa saatavilla	Verkossa ei saatavilla
Tutkimus on luettavissa maksuttomasti	Tutkimuksen saatavuus on maksullinen
Aineisto vastaa tutkimuskysymyksiin	Aineisto ei vastaa tutkimuskysymyksiin

Lähtökohtana tutkimusaineiston systemaattisessa tiedonhaussa oli hakea ja valita kirjallisuuskatsaukseen eläinavusteista toimintaa ja varhaiskasvatusta yhdistäviä sekä tutkimuskysymyksiin vastaavia tutkimuksia tai artikkeleita.

Parhaiten tutkimusaineiston systemaattista tiedonhakuamme palvelivat tietokannat Finna, Eric ja Cinahl Plus with full text. Lopullisen haun valituilla hakulausekkeillamme teimme näistä tietokannoista joulukuussa 2021. Tietokannoissa rajasimme hakua julkaisuvuosiin 2013-2021. Finnassa teimme rajauksen myös kieleen suomi ja englanti ja valitsimme hakuun mukaan lehti/artikkeli,

opinnäytetyö sekä teksti/muu. Ericissä ja Cinahl Plus with full text valitsimme hakuun mukaan kokotekstin ja vertaisarvioinnin. Tarkastelimme jokaisen haun hakutuloksia, joista rajasimme ensin manuaalisesti edellisten hakujen duplikaatit pois. Sen jälkeen rajasimme hakutuloksia otsikon perusteella. Otsikkotarkastelun jälkeen rajasimme hakua tiivistelmän perusteella. Tutkimusaineistoksi valikoitui 10 opinnäytetyötä (AMK) (Liite 1.). Opinnäytetyöt (AMK) käsittelivät eläinavusteisuutta yhdistettynä varhaiskasvatukseen ja vastasivat tutkimusaineiston sisäänottokriteereihin. Kuvaamme tutkimusaineiston hakuprosessia taulukossa 2.

Taulukko 2. Tutkimusaineiston hakuprosessi

Tietokanta	Hakusanat	Osumia yhteensä	Edellisten hakujen duplikaattien poisto	Rajaus otsikon perusteella	Rajaus tiivistelmän perusteella	Rajaus sisällyksen perusteella	Valitut aineistot
Finna	Eläinavusteinen toiminta AND varhaiskasvatus	8		5	3		3
Finna	Eläinavusteinen pedagogiikka AND varhaiskasvatus	6	5	1	1	0	0
Finna	Koira AND varhaiskasvatus	30	22	17	5		5
Finna	Sosiaalipedagoginen hevostoiminta AND varhaiskasvatus	6	0	4	2	2	2
Finna	Animal assisted AND children	31	29	9	0	0	0
Eric	Animal assisted AND children	6		1	0	0	0
Cinahl Plus with full text	Animal assisted AND children	22	16	0	0	0	0

5.3 Aineiston arviointi

Kirjallisuuskatsauksen tutkimusaineiston haun jälkeen suoritettiin valitun aineiston arviointi. Jokainen valittu tutkimus luettiin läpi ja varmistuttiin sen sopivuudesta kirjallisuuskatsaukseen. Lukemisessa kiinnitettiin erityisesti huomiota siihen, vastaavatko tutkimukset tutkimuskysymyksiin. Myös vastaavuudesta sisäänottokriteereihin varmistuttiin. Hewitt-Taylor (2017, 99) sanoo, että on aiheellista lukea jokainen valittu tutkimus läpi, jotta siitä voi muodostaa kokonaiskuvan. Aineiston arvioinnissa täytyy varmistua siitä, että tutkimusten sisältö vastaa sitä, mitä otsikko tai tiivistelmä esittää ja tutkimukset vastaavat sisäänottokriteerejä.

Tutkimusaineiston kriittisessä arvioinnissa keskitytään tunnistamaan tutkimusten vahvuuksia ja rajoitteita sekä päättämään, kuinka tärkeitä nämä tekijät ovat, kun määritetään tutkimuksen laatua. Arviointi tulee tehdä täsmällisillä, systemaattisilla, johdonmukaisilla ja puolueettomilla tavoilla. (Hewitt-Taylor 2017, 100.)

Aineiston vahvuutena oli se, että se oli johdonmukainen: kaikki tutkimukset olivat ammattikorkeakoulutasoisia opinnäytetöitä. Tutkimuksista kahdeksan oli laadullisia sekä yksi toiminnallinen ja yksi kehittämistyö. Tutkimukset keskittyivät suomalaiseen varhaiskasvatukseen ja niissä yhdistyivät eläinavusteinen toiminta ja varhaiskasvatus. Tutkimukset olivat myös melko uusia. Kolme kymmenestä olivat julkaistu vuonna 2020, kolme viimeisen viiden vuoden sisällä ja kaikki tutkimukset olivat julkaistu viimeisen yhdeksän vuoden sisällä.

Heikkoutena aineistossa oli se, että se ei sisältänyt tieteellistä, vertaisarvioitua tutkimusta. Opinnäytetyöt olivat epätasalaatuista aineistoa ja niiden tasoa ei pystytty arvioimaan. Osassa tutkimuksista otanta oli pieni. Tutkimukset sopivat kuitenkin sisällöltään kirjallisuuskatsaukseen ja vastasivat tutkimuskysymyksiin. Tutkimuksissa oli selkeät tarkoitukset ja tavoitteet, niissä oli kuvattu tutkimusprosessit asiaankuuluvalla tavalla ja käytetty sopivia ja asianmukaisia aineistonkeruumenetelmiä. Tulokset olivat esitetty selkeästi, ne olivat johdettu tutkimusaineistosta ja ne liittyivät tutkimuksen tarkoitukseen. Hewitt-Taylor (2017, 101) sanoo, että tutkimusaineiston arvioinnissa täytyy varmistua siitä, että tutkimusten tulokset ovat esitetty selkeästi ja loogisesti ja ne liittyvät tutkimuksen tavoitteisiin. Hän toteaa myös, että jotta tutkimus voi olla systemaattinen ja täsmällinen, siinä ei voi olla selittämättömiä aukkoja tuloksissa tai tuloksia, jotka eivät näytä noudattavan

mitään prosessia, joka on kuvattu tutkimuksen metodologiassa ja menetelmissä. Tutkimusaineistossa ei havaittu sellaisia puutteita, minkä vuoksi valittuja tutkimuksia ei olisi voitu valita kirjallisuuskatsaukseen. Tutkimusaineiston kaikki tutkimukset olivat laadullisesti sopivia kirjallisuuskatsaukseen.

5.4 Aineiston analyysi

Aineiston analyysi toteutettiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Analyysin aloitimme tutustumalla aineistoon ja kuvasimme aineiston taulukkoon (liite 1). Jatkoimme analyysiä tutustumalla syvemmin ja huolellisesti aineistoon. Keskityimme erityisesti tutkimusaineiston tulosten ja johtopäätösten lukemiseen useaan kertaan, samalla muodostaen kokonaiskuvaa aineistosta. Kirjallisuuskatsauksessa aineiston analyysin ensimmäisessä vaiheessa kuvataan tutkimusten tärkeä sisältö eli kirjoittajat, julkaisuvuosi ja -maa, tutkimuksen tarkoitus, asetelma, aineiston keruumenetelmät, tutkimuksen kohdejoukko, otos sekä päätulokset. Sen jälkeen aineisto luetaan huolellisesti, koodataan se ja muodostetaan merkintöjen avulla luokkia, kategorioita tai teemoja. Aineistosta haetaan yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia, ryhmitellään ja vertaillaan niitä ja tulkitaan niitä. (Lehtiö & Johansson 2016, 30-31.) Myös Tuomi ja Sarajärvi kertovat, että kerätyn aineiston analyysiä voidaan tehdä tyypittelyn, luokittelun tai teemoittelun avulla (Tuomi & Sarajärvi 2018, 105-107). Tärkeää on tutkimusaineiston pelkistäminen, jossa tutkimusaineistosta karsitaan tutkimusongelman kannalta epäolennainen informaatio pois hävittämättä kuitenkaan tärkeää informaatiota (Vilkkä 2021). Analyysiä jatkoimme pelkistämisen kautta olennaisen tiedon koodaamiseen ja analyysi toteutettiin teemoittelulla.

Poimimme aineistosta tutkimuskysymyksiin liittyviä keskeisiä aiheita, jotka toistuivat aineistossa ja teimme niistä muistiinpanoja. Erottelimme tuloksia ryhmiin ja teimme vertailuja. Teemoittelussa tutkimusaineistosta pyritään hahmottamaan keskeisiä aihepiirejä eli teemoja. Teemoiksi hahmotuvat aiheet, jotka toistuvat aineistossa. Teemoittelu etenee teemojen muodostamiseen ja niiden ryhmittelyyn, jonka jälkeen niiden yksityiskohtaisempi tarkastelu on mahdollista. (Teemoittelu n.d.) Teemoittelun päätteeksi saimme muodostettua pää- ylä- ja alateemat (kuvio 1).

Analyysin viimeisessä vaiheessa pelkistämällä, tekemällä koonteja ja yhteenvetoja muodostimme synteesin, jonka avulla vastattiin tutkimuskysymyksiin ja tulkittiin johtopäätökset. Kirjallisuuskatsauksen aineiston analyysissä teemoittelun jälkeen muodostetaan iteratiivisen vertailun kautta

löytyneistä yhtäläisyyksistä ja eroavuuksista looginen kokonaisuus eli synteesi. Yksittäisistä tuloksista muodostetaan yleisempi kuva ja tuodaan esille myös mahdolliset ristiriitaiset tulokset. (Lehtiö & Johansson 2016, 31.)

6 Tutkimustulokset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata, miten eläinavusteista toimintaa on käytetty varhaiskasvatuksessa ja millaista hyötyä eläinavusteisesta toiminnasta on varhaiskasvatuksessa. Tutkimusaineistosta nousi pääteemaksi koira- ja hevosavusteinen toiminta, yläteemoiksi lasten tunnetaidot, sosiaaliset taidot, kielelliset taidot ja motoriset taidot. Tunnetaitojen alateemoiksi muodostuivat rauhoittava vaikutus, ilo ja positiivisuus, hyväksytyksi tuleminen ja empatia. Sosiaalisten taitojen alateemoiksi muodostuivat yhteenkuuluvuus ja ryhmäytyminen, osallisuus, vuorovaikutus ja vastuullisuus. Kielellisten taitojen alateemoiksi muodostuivat puheen tuottaminen, keskustelu ja rohkeisuus. Motoristen taitojen alateemoiksi muodostuivat motorinen kehitys, motivointi ja leikki. Pää- ylä- ja alateemat olemme kuvanneet kuviossa 1.

Kuvio 1. Pää-, ylä- ja alateemat

6.1 Eläinavusteisen toiminnan käyttö varhaiskasvatuksessa

Tutkimusaineistosta koira-avusteista toimintaa varhaiskasvatuksessa käsittelevät kahdeksan tutkimusta ja hevosavusteista toimintaa kaksi tutkimusta. Hartikaisen, Heikkisen ja Hyvärisen (2020) tutkimuksessa koira-avusteista toimintaa varhaiskasvatuksessa oli käytetty kahdessa koira-avusteisessa tuokiossa, jotka sisälsivät kirjaimien kertaamista ja tunnetaitojen käsittelemistä. Heidän tutkimuksessaan tutkittiin koira-avusteisen työskentelyn vaikutuksia 5-6 -vuotiaiden lasten oppimismotivaatioon sekä tuotettiin tietoa koira-avusteisen työskentelyn mahdollisista hyödyistä varhaiskasvatuksen opetus- ja kasvatustyössä. Toiminta järjestettiin päiväkodin tiloissa ja tuokioihin osallistui ensimmäiseen kymmenen 5-6 -vuotiasta lasta ja toiseen kahdeksan. Tuokioiden kesto oli noin 30 minuuttia/tuokio. Tutkijat järjestivät koira-avusteiset tuokiot yhteistyössä päiväkodin henkilökunnan kanssa. Toiminnassa käytetty koira oli tutkijan tuttavainen koira, jolla oli kokemusta päiväkot-, lastensuojelu- ja vanhusvierailuista. Koiran rooli tuokioissa oli olla läsnä, silittävänä, vuorovaikutuksessa lasten kanssa ja opetusvälineenä. (Hartikainen, Heikkinen & Hyvärinen 2020, 26, 30-31.)

Myös Leppäsen ja Rannelman (2018) sekä Niemi-Korven (2020) tutkimuksissa koira-avusteista toimintaa oli käytetty toiminnallisina tuokioina. Leppäsen ja Rannelman (2018) tutkimuksessa viisi koira-avusteista toiminnallista tuokiota olivat toteutettu päiväkodin läheisellä luontoalueella ja niiden tavoitteena oli tukea lasten keskinäisiä vuorovaikutustaitoja eläinavusteista toimintaa hyödyntäen. Toimintaan osallistuneet lapset olivat 3-5 -vuotiaita ja ryhmäkoko oli 16. Lapset olivat jaettu kahteen pienryhmään ikätason mukaisesti. Tuokioiden sisällöt olivat tervehtiminen, itsensä esittely ja koiran talutus, elekielen, katseen ja kosketuksen merkityksen opettelu, viestijuoksu, kaverikuvan ottaminen koiran kanssa sekä retkipäivä metsässä, jossa luetaan satu. Toiminta oli tutkijoiden järjestämä, joista toinen toimi lastentarhanopettajana kyseisessä lapsiryhmässä. Toiminnassa käytetty koira oli toisen tutkijoista ja koiralla oli aiempaa kokemusta kasvatus- ja sosiaalialan toimipisteissä toimimisesta. Koira oli toiminnassa mukana monella tavalla, muun muassa läsnä, silittävänä, leikeissä mukana ja talutettavana. (Leppänen & Rannelma 2018, 15-21.)

Niemi-Korven (2020) tutkimuksessa kolme toiminnallista koira-avusteista tuokiota olivat järjestetty vuorohoitopäiväkodin sisätiloissa 4-5 -vuotiaiden pienryhmille, joista jokaisella kerralla oli eri ryhmä ja ryhmäkoot olivat kolme, neljä ja viisi lasta/ryhmä. Tuokioista kaksi olivat satuhetkiä, joiden teemana olivat tunnetaidot. Koira oli tuokioissa läsnä, lapset saivat ottaa siihen kontaktia ja

lapset saivat arvioida koiran elekieltä. Kolmas tuokio sisälsi motorisia harjoituksia liikunnan muodossa. Koira oli aktiivisesti mukana ja koiran kanssa tehtiin interaktiivisia tehtäviä. Tutkija työskenteli päiväkodissa ja hän järjesti toiminnan yhteistyössä muun henkilökunnan kanssa. Hän käytti toiminnassa omaa koiraansa, jolla on kokemusta aiemmin ihmisten kanssa työskentelystä. Tutkijalla ja koiralla oli myös kouluttautumistaustaa eläinavusteisesta toiminnasta. Tutkimuksessa toiminnallisen osion tarkoituksena oli tuottaa kokemuksellista tietoa koira-avusteisen menetelmän käytöstä varhaiskasvatusympäristössä ja arvioida menetelmän soveltuvuutta työmenetelmäksi vuorohoitoyksikön näkökulmasta sekä arvioida soveltuvuutta varhaiskasvatuksen pedagogiseen arkeen. Lisäksi tavoitteena oli selvittää, miten koiran läsnäolo vaikuttaa lasten mielialaan, sosiaaliseen kanssakäymiseen ja toimintaan sitoutumiseen ryhmätoimintatilanteissa. (Niemi-Korpi 2020, 5, 24, 27, 28-29, 31-32, 36, 38, 40.)

Leppäniemen, Niemisen ja Saarelan (2017) tutkimuksessa koira-avusteista toimintaa oli käytetty yhteistyössä Suomen Kennelliiton kaverikoiraohjaajien kanssa. Kaverikoirat vierailivat kaverikoiraohjaajien kanssa kahdessa päiväkodissa, kaksi kertaa molemmissa. Kaverikoiratoiminnan vapaaehtoiset ohjaajat olivat suunnitelleet lasten ikätasoa vastaavaksi. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millaisia pedagogisia hyötyjä koira-avusteisen toiminnan käytöstä menetelmänä voisi olla varhaiskasvatuksessa lasten kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle. (Leppäniemi, Nieminen & Saarela 2017, 21, 23.) Tutkimuksesta ei käy ilmi tarkemmin, millaista toimintaa kaverikoirien vierailu sisälsi, miten paljon lapsia siihen osallistui ja minkä ikäisiä osallistuneet lapset olivat. Tutkimuksessa on kerrottu, että tutkimuksen haastatteluosioon osallistui 19 lasta (Leppäniemi, Nieminen & Saarela 2017, 23).

Tervon (2019) tutkimuksessa koira-avusteista toimintaa oli käytetty lukukoiratoiminnan muodossa. Tutkimuksen tavoitteena oli järjestää lukukoiratapahtuma esiopetusikäisille lapsille ja saada tietoa lapsia havainnoimalla ja haastatteleamalla, soveltuuko lukukoiratyöskentely varhaiskasvatukseen. Tervo tutki, miten lukukoiran läsnäolo vaikuttaa esikouluikäisen lapsen olemukseen ja mitä on tärkeää huomioida järjestettäessä lukukoiratoimintaa varhaiskasvatuksessa. Tervo teki tutkimuksen yhteistyössä erikoiskirjastonhoitaja/R.E.A.D.[®]-lukukoiraohjaajan ja hänen lukukoiransa kanssa. Heillä oli kokemusta lukukoiratoiminnasta vuodesta 2011 lähtien. Tutkija ei päässyt toteuttamaan lukukoiratapahtumaa päiväkodissa, joten hän järjesti sen kirjastossa. Tervon tutkimuk-

sessä lukukoiratapahtumaan osallistui viisi esiopetusikäistä lasta. Tapahtuma sisälsi lyhyen tutustumisosion, yksilölukemistuokiot ja lopetusosion. Aikaa lukemistuokioon oli varattu noin 15 minuuttia lukijaa kohden. Yksilölukemistuokioiden aikana muut lapset siirtyivät varhaiskasvatuksen opettajan luo kirjaston lastenosastolle piirtämään ja värittämään. Koiran rooli tapahtumassa oli olla läsnä ja toimia kuuntelijana lapsen lukiessa. Koiraan sai tapahtumassa myös ottaa kontaktia ja silittää. (Tervo 2019, 21, 23, 30, 33-34.)

Haastattelututkimuksia oli kolme. Järvinen (2013) oli tutkimuksessaan haastatellut seitsemää yhdistyksissä ja järjestöissä toimivaa henkilöä, joilla oli paljon kokemusta koira-avusteisesta toiminnasta varhaiskasvatusikäisten lasten parissa. Järvisen tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, voidaanko koira-avusteisella toiminnalla tukea varhaiskasvatusikäisen lapsen hyvinvointia sekä miten koira-avusteisella toiminnalla pystytään vastaamaan varhaiskasvatusikäisen lapsen tarpeisiin. Tutkimuksen haastatteluista nousee esille koira-avusteisuuden monipuolisuus: koira saa aikaan lapsissa erilaisia tunteita, koira on ystävä, joka välittää ja lohduttaa, koiran kanssa saa antaa ja saa osakseen hellyyttä, koiraan voi ottaa kontaktia, koiralle voi jutella, koira on läsnä, koira on keskustelujen aihe, ohjeiden vastaanoton harjoittelu, oman vuoron odottaminen, koira antaa lapselle palautetta, koira on leikeissä mukana, koiralle opetetaan temppuja sekä koiran kanssa voi opetella lähes mitä vaan asioita, esimerkiksi numeroita ja kirjaimia. (Järvinen 2013, 19, 21, 23-32.)

Könösen (2016) tutkimuksessa koira-avusteisuutta oli käytetty varhaiskasvatuksessa työntekijän ottamalla oman koiransa mukaan työpaikalle. Tutkimus oli toteutettu haastattelututkimuksena lastentarhanopettajalle, jolla on oma koira mukana työpaikallaan päiväkodissa päivittäin, leikinohjaajalle, jolla on oma koira työpaikallaan kielikylpyleikkikerhossa satunnaisesti sekä sosiaalipedagoginen koira -ohjaajalle. Tutkimuksen tarkoitus oli selvittää, miten koira-avusteinen varhaiskasvatus vaikuttaa varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkemysten mukaan 3-5 -vuotiaiden lasten sosiaaliin ja emotionaalisiin taitoihin. Tutkimuksen tavoitteena oli saada lisää tietoa koira-avusteisen työskentelyn hyödyistä varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksen haastatteluista nousee esille se, että koira on monella tavalla mukana varhaiskasvatuksen arjessa, muun muassa läsnä, kohtaamassa lapsia, osallistumassa leikkeihin ja työvälineenä erilaisissa tilanteissa. (Könönen 2016, 15, 19-20.) Tutkimus keskittyy pääasiassa kuvaamaan koira-avusteisuuden vaikutuksia ja tutkimuksessa ei ole eritelty tarkemmin, miten koira-avusteisuutta on lasten kanssa käytetty.

Tirkkosen ja Törrösen (2020) tutkimus oli toteutettu haastattelemalla kuutta koira-avusteista toimintaa varhaiskasvatuksessa käyttänyttä työntekijää/varhaiskasvatuksen ammattilaista. Haastattelavilla oli monipuolinen kokemus koira-avusteisen toiminnan käytöstä varhaiskasvatuksessa. Tirkkosen ja Törrösen (2020) tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia, millaisia asioita on huomioitava koira-avusteista toimintaa varhaiskasvatuksessa aloittaessa ja toiminnan aikana sekä miten koira-avusteisella toiminnalla voidaan tukea lasten taitojen kehittymistä, etenkin varhaiskasvatuksen oppimisen alueet huomioiden. Tutkimuksen haastatteluista nousi esiin koira-avusteisuuden käyttö varhaiskasvatuksessa monipuolisesti: keskustelua koirasta ja koiran kanssa, koira kaverina lukuhetkissä ja kirjan valinnassa, muotojen, värien ja käsitteiden harjoittelua, koira mukana musiikkihetkillä, koira innostajana taiteellisessa ilmaisussa, koiran kanssa vuorovaikutus- ja tunnetaitojen harjoittelua, sääntöjen ja vuorottelun harjoittelua, eläimen kuvaaminen ja videoiminen, koiraan tutustuminen ja tutkiminen, ympäristöön ja luontoon tutustuminen, ulkoilu, motoristen taitojen harjoittelu, esim. pallon heitto ja keskustelu ravinnosta, liikunnasta ja levosta koira esimerkkinä. Koira on myös läsnä ja ystävä sekä rauhoittaa ilmapiiriä ja tuo iloa ja mielihyvää. (Tirkkonen & Törrönen 2020, 20, 26-27, 33-34.)

Karjalaisen ja Airaksisen (2018) sekä Honkapohjan ja Kososen (2014) tutkimukset koskivat sosiaalipedagogista hevostoimintaa varhaiskasvatuksessa. Honkapohjan ja Kososen (2014) tutkimuksessa sosiaalipedagogista hevostoimintaa oli käytetty varhaiskasvatuksessa toteuttamalla kolme hevosavusteista toimintatuokiota talliympäristössä. Tutkijat toteuttivat toiminnan yhteistyössä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajan kanssa, joka suunnitteli toiminnan sisällöt itsenäisesti. Toiminnassa mukana olivat myös kaksi tallilla työskentelevää apuohjaajaa. Toimintatuokiot järjestettiin kolmen 5-6 -vuotiaan lapsen muodostamalle pienryhmälle ja tuokiot tallilla olivat kestoaltaan 90-120 minuuttia/kerta. Jokaisella lapsella oli toiminnassa oma hevonen ja henkilökohtainen ohjaaja. Tallikerrat sisälsivät tutustumisen talliyhteisöön ja varusteisiin sekä kontaktin omaan hevoseen ja hevosen hoitoa; varusteiden valinnan ja hevosen hoitoa, jumppaliikkeitä hevosen selässä, luonnon ja ympäristön aistimista, hevosen eri askellajit, oman hevosen taluttaminen ja syötäminen; hevosen hoitaminen ja kahdenkeskinen aika, suitsien laitto, kenttäratsastusta tasapainoillen, metsäratsastus ja ympäristön havainnointi sekä yhteisratsastus. Honkapohjan ja Kososen (2014) tutkimuksen tavoitteena oli kerätä lasten kokemuksia sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta sadutusmenetelmää ja valokuvia apuna käyttäen sekä saada sosiaalipedagogista hevostoimintaa tutummaksi varhaiskasvatuksen työkentällä ja suuremmalle yleisölle. (Honkapohja & Kosonen 2014, 16-17, 24-26.)

Karjalaisen ja Airaksisen (2018) tutkimuksessa sosiaalipedagogista hevostoimintaa varhaiskasvatuksessa oli käytetty toteuttamalla hevoskerho yhteistyötallin kanssa talliympäristössä. Yhteistyötalli oli erityisryhmien ratsastuskeskus, joka toteuttaa sosiaalipedagogista hevostoimintaa muun ratsastuskoulutoiminnan ohella. Tutkijat toteuttivat toiminnan yhdessä ratsastuksen opettajan kanssa, joka on sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaaja. Tutkijoilla itsellään oli kokemusta hevosten kanssa toimimisesta. Viiteen hevoskerhotapaamiseen osallistui viisi 4-6 -vuotiasta lasta. Kerhokertojen teemat olivat tutustuminen kerholaisiin, talliympäristöön ja hevosiin; tutustuminen hevosten varusteisiin ja toimintaa ponin kanssa (radan rakentaminen maneesiin ja hevosen talutusta radalla); liikunnallisia leikkejä maneesissa, hevosten ruokintaan tutustuminen ja valokuvaus askartelua varten; hevosen hoitoa ja ratsastusta. Tutkijat nostivat esiin, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tärkeitä tavoitteita ovat yhteisöllisyys, elämyksellisyys, toiminnallisuus ja dialogisuus. Karjalaisen ja Airaksisen (2018) tutkimuksen tavoitteena oli selvittää lasten osallisuuden toteutumista sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Tutkimuksen tarkoituksena oli tehdä sosiaalipedagogista hevostoimintaa näkyvämmäksi ja antaa ideoita, miten kyseistä menetelmää voi hyödyntää varhaiskasvatuksen parissa. (Karjalainen & Airaksinen 2018, 20, 23-24, 26.)

6.2 Tunnetaidot

Tutkimusaineistossamme eläimen rauhoittava vaikutus nousi hyvin vahvasti esille ja, miten se vaikuttaa lasten käytökseen. Moni kokee eläimen koskettamisen ja silittämisen rentouttavaksi sekä rauhoittavaksi tekijäksi. (Leppäniemi, Nieminen & Saarela 2017, 25.) Eläin pystyy tarjoamaan läsnäolollaan, jotain sellaista, mitä ihminen ei pysty. Se tarjoaa läsnäoloa hetkessä, kokonaisvaltaista rehellisyyttä, tasapainoista tunnetilaa ja kommunikointia ilman sanoja. Koira tarjoaa rauhoittavan kainalon, jossa olla ilman paineita sanoittaa sitä hetkeä. (Könönen 2016 21-22.) Eläin rauhoittaa ilmapiiriä ja koko ryhmää, ei pelkää yhtä lasta. Keskittyminen toimintaan lisääntyi huomattavasti eläimen läsnä ollessa. (Tirkkonen & Törrönen 2020, 38-39.) Tervon (2019, 44) mukaan lukukoiratoiminnassa lukukoiran rauhoittava läsnäolo on erityisen hyödyllistä lapselle, joka kaipaa eniten tukea lukemisen opettelussa.

Jokaisessa aineistossa tuli esiin erilaisia tunteita, joita eläin herättää lapsissa. Suurin osa tunteista koetaan positiivisena. Eläin tuo paljon iloa, riemua, onnellisuutta, lämpöä ja läheisyyttä. Joitain negatiivisiakin tunteita esiintyi kuten surua ja pelkoa. Surua esiintyy silloin, kuin eläin joutuu lähte-

mään. Pettymystä esiintyy, kun lasten toimintaa joutuu rajaamaan esimerkiksi turvallisuuteen liittyen. (Järvinen 2013, 23-26.) Jotkut saattavat myös pelätä eläintä, mutta moni lapsi rohkaistui pikkuhiljaa ja voitti pelkonsa. Eläin hillitsee vilkkaita lapsia ja rohkaisee varautuneita, joten koirasta on hyötyä itsesäätelynsä saralla. (Könönen 2016, 23). Eläinavusteisen toiminnan katsotaan olevan oiva tapa oppia nimeämään tunteita sekä oppia hallitsemaan niitä. (Järvinen 2013, 23-26). Könönen (2016, 24) nosti myös esille menettämisen käsittelemisen päiväkotimaailmassa. Tutkimuksessa käytetty koira oli jo vanha ja sen kunto oli heikentynyt, jonka seurauksena koira ei välttämättä enää pystyisi jossain vaiheessa käyttämään enää koira-avusteisessa toiminnassa. Lapset kiintyvät helposti eläimeen, joten tämä on haasteellisin asia tunnepuolen kannalta, kun joutuu lupamaan jostain tärkeästä.

Hyväksytyksi tuleminen tunne on myös isossa roolissa tunnetaidoissa. Erilaiset tunnekokemukset liittyvät vahvasti varhaiskasvatusikäiset hyvinvointiin ja tarpeeseen olla hyväksytyt. Itsetunnon kehitys ja hyväksytyksi tuleminen tunne ovat vahvasti kytköksissä toisiinsa. On todettu, että koira-avusteisella toiminnalla pystytään tukemaan varhaiskasvatusikäisen lapsen suotuisaa itsetunnon kehitystä. Kontakti ja suhde lapsen ja koiran välillä nostaa sekä tukee lapsen itsetuntoa. Itsetunnolla on suuri vaikutus siihen, millainen käsitys lapsella on itsestään ja näin ollen se myös vaikuttaa hyvänolon tunteeseen. (Järvinen 2013,, 33.) Myös Hartikaisen, Heikkisen ja Hyvärisen (2020, 39) mukaan koira hyväksyy lapsen omana itsenään, jolloin myös syrjään vetäytyväiset lapset rohkaistuvat osallistumaan.

Lapsen empatiakyky kehittyy eläimen kanssa, kun lapsi saa hoivata ja hoitaa eläintä. Eläin pystyy myös lohduttamaan lasta esimerkiksi nuolemalla tai tulemalla lapsen syliin. (Järvinen 2013 23-24.) Koiran voidaan katsoa olevan tunne-elämän peili, joka on taitava lukemaan ja tulkitsemaan tunteita. (Könönen 2016, 21.)

Eläin pystyy myös tukemaan lasta tunnetaitojen harjoittelussa. Lasten innostus koiran kanssa tehtävään tunnekasvatustyöskentelyyn kasvoi verrattuna aiempaan ihmisten kanssa tehtävään ilmeitä ja eleitä hyödyntävään tunnekasvatustyöskentelyyn. (Leppänen & Rannelma 2018, 23.) Koiran käytöstä ja ilmeistä sekä eleistä seuraamalla, ja niistä keskustelemalla voidaan opetella ja tunnistaa tunteita. Lapsi voi peilata omaa ja koiran käytöstä havaintojensa pohjalta. (Tirkkonen & Törrönen 2020, 34.)

6.3 Sosiaaliset taidot

Monessa aineistossa ryhmäytyminen nousi vahvasti esiin, joka on tärkeää varhaiskasvatuksessa sosiaalisen pääoman kannalta ja lapsi pääsee osaksi yhteisöä. Koira ryhmäyttää lapsia ja se yhdistää lapsia yhdessä tekemiseen. (Leppänen & Rannelma 2018, 25.) Myös Tirkkoson ja Törrösen (2020, 34) mukaan koiran läsnäolo lisää yhteisöllisyyden tunnetta. Sosiaalipedagogisessa hevostoinnassa yhteisöllisyys on hyvin vahva elementti, johon liittyy yhdessä asioiden pohtiminen, ryhmässä toimiminen, ajatuksien ja mielipiteiden jakaminen sekä kaikkien jäsenten hyväksyminen osaksi yhteisöä. Siinä korostuu myös yhteistyön merkitys, koska vuorovaikutuksellisessa talliyhteisössä jokaisen toiminnalla on merkitystä hevosen ja koko yhteisön kannalta. (Karjalainen & Airaksinen 2018, 33-35.)

Aineistoissa tuli ilmi, että lapsen osallisuus otettiin huomioon antamalla lapsen luoda ja kehittää toimintaa. Lapsilähtöisyys oli toiminnassa edellytyksenä, että kiinnostus tekemiseen säilyi. Osallisuuden mahdollisuus lisää lapsissa innokkuutta ja keskittymiskyky paranee tämän myötä. Vastuullisuus voidaan liittää osallisuuteen ja on havaittu, että eläin opettaa vastuullisuutta ja sitä, miten toista kohdellaan. Asioita ajateltiin eläimen kautta, sillä lapsille oli tärkeää eläimen hyvinvoinnista huolehtiminen. Vastuunkannon harjoittelu katsotaan liittyvän vahvasti osallisuuden pedagogiikkaan. (Karjalainen & Airaksinen 2018, 35-38.) Kunnioittava kohtelu sekä eläimen, että toisen ihmisen liittyy vastuullisuuteen. Koiran kanssa voidaan harjoitella vastavuoroisuutta ja yhteistyötaitoja. (Järvinen 2013 20-21.)

Koira-avusteisella toiminnalla pystytään tukemaan lasten vuorovaikutustaitoja. Lapsi oppii koiran motivaattorina toimimisen yhteydessä erilaisia sääntöjä, vuorottelua ja oman vuoron odottamista. (Tirkkonen & Törrönen 2020 33-34.) Oman vuoron odottaminen ja ohjeiden kuuntelu ei tunnu ikävyyttävältä ja tylsältä, kun voi käydä samalla rapsuttelemassa koiraa sekä kannustaa muita lapsia ja koiraa. Koiran läsnäolo auttoi lapsia olemaan aktiivisessa vuorovaikutuksessa ryhmän kanssa alusta loppuun. (Niemi-Korpi 2020 42-43.) Sosiaalisten taitojen opetteleminen lisää lapsen hyvän olon tunnetta. (Järvinen 2013 20-21). Karjalaisen ja Airaksisen (2018, 35-38) mukaan vuorovaikutustaitojen opettelu on tärkeää siltäkin kannalta, että pettymyksen sietokyky kasvaa, joka on hyvin hyödyllistä varhaiskasvatusikäiselle lapselle.

6.4 Motoriset taidot

Aineiston perusteella eläinavusteisella toiminnalla on hyötyä lapsen motoriselle kehitykselle. Lapsi motoriset taidot harjaantuvat, kun hän tekee eläimen kanssa asioita, kuten heittää palloa, lenkkeilee ja käsittelee sekä hallitsee eläintä. Koiran kanssa on helppo harjoitella sekä hieno- ja karkeamotoriikkaa. Hienomotoriikkaa voidaan harjoittaa esimerkiksi piilottamalla herkkuja koiralle pinsettiotetta käyttäen tai taluttamalla koira. Karkeamotoriikka harjaantuu laajemmissa liikkeissä, kuten koiran kanssa juostessa. On tärkeää, että lapsen motoriikka kehittyy kokonaisvaltaisesti ja motoriikan harjoittelu on monipuolista sekä lasta osallistavaa. (Tirkkonen & Törrönen 2020 36-37.)

Eläimellä on kannustava vaikutus motoristen taitojen kannalta. Se voi aktivoida ja innostaa lapsia liikkumaan. Koiran läsnäolo teki myös liikkumisesta keskittyneempää. (Leppäniemi, Nieminen & Saarela 2017 40-41.) Tutkimuksessa on todettu, että myös koiran luonteella on merkitystä. Energisellä koiralla voidaan tukea lasten liikkuvuutta. Eläinavusteinen toiminta kannustaa syrjäänvetäytyviä lapsia osallistumaan ja he rohkaistuvat helpommin toimintaan. (Hartikainen, Heikkinen & Hyvärinen 2020, 39.) Varhaiskasvattajat ovat huomanneet myös, että osa liikkumattomistakin lapsista innostui liikkumaan, kun koira oli läsnä ulkoilussa. (Tirkkonen & Törrönen 2020, 36.)

Leikillä on iso merkitys motoristen taitojen kannalta, koska se on lapsen luontaisin tapa oppia uusia asioita. Eläimen kanssa voi leikkiä monenlaisia leikkejä ja eläimen kanssa voi myös pelata. (Leppäniemi, Nieminen & Saarela 2017 40-41.) Lapsi oppii leikkien ja pelien lomassa tiedostamattaan asiaa. Avainasemassa varhaiskasvatuksen hyvinvointia tukemassa ovat leikeistä saatavat kokemukset, erityisesti itsensä toteuttaminen ja osallisuuden tunne. (Järvinen 2013, 28-30.)

6.5 Kielelliset taidot

Tutkimuksista nousi esille, että koiralle juttelu auttaa kielellisessä kehityksessä. Koiralle on helppo jutella, koska koira hyväksyy jokaisen omana itsenään ja sanaton viestintä on sanallista vahvempaa. Lapsi oppii myös ymmärtämään paremmin kehonkieltä ja käyttämään sitä. (Leppäniemi, Nieminen & Saarela 2017, 40-42.) Myös Tirkkosen ja Törrösen (2020 34-35.) mukaan koira voi lisätä keskustelua ja lapsista koiran kautta keskustelu voi olla helpompaa. Koirat saavat nimittäin lapset helpommin avautumaan ja koiraan on helpompi ottaa kontaktia sekä jutella sille asioistaan kuin toiselle ihmiselle. (Leppänen & Rannelma 2018, 24-25).

Sanavaraston laajenemien oli isossa osassa kielellisissä taidoissa. Lapsen sanavarasto kasvaa eläimiin liittyvillä sanoilla sekä kiellot sekä käskyt tulevat tutuiksi koiran kanssa. (Leppäniemi, Nieminen & Saarela 2017, 32.) Lapset voivat ihmetellä ja kysellä eri asioita eläimeen liittyen ja myös omista lemmikeistä kertominen on mieleistä. Eläin on myös helppo ottaa kielellisten taitojen harjoitteluun mukaan avuksi esimerkiksi värien, sijaintien ja muotojen harjoitteluun. Sijaintien harjoittelussa koiralle voidaan piilottaa herkkuja eri paikkoihin ja voidaan miettiä, missä joku asia sijaitsee. (Tirkkonen & Törrönen 2020, 36.) Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa talli- ja hevossanasto lisääntyi (Karjalainen & Airaksinen 2018; Honkapohja & Kosonen 2014). Eri tunneksitteet tulevat myös eläimen kanssa tutuiksi, kun pohditaan mitä tunteita eläin tuntee ja mitä tunteita eläin aiheuttaa itsessä. (Niemi-Korpi 2020, 24-43.)

7 Johtopäätökset

Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena oli kuvata, miten eläinavusteista toimintaa on käytetty varhaiskasvatuksessa ja millaista hyötyä eläinavusteisesta toiminnasta on varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksen tulokset sekä teoriapohja ovat pääosin samassa linjassa eläinavusteisen toiminnan käyttömahdollisuuksien sekä hyötyjen suhteen. Tutkimusaineistosta voidaan todeta, että eläinavusteisesta toiminnasta on hyötyä sosiaalipedagogisesti kaikilla osa-alueilla eli tunnetaidoissa, sosiaalisissa taidoissa, kielellisissä taidoissa ja motorisissa taidoissa. Sosiaalipedagogiikka on hyvin laaja käsite, jonka tavoitteena on kokonaisvaltainen hyvinvointi. Kokonaisvaltainen hyvinvointi onnistuu, kun näihin neljään osa-alueeseen kiinnitetään huomiota.

Opinnäytetyön tulosten perusteella eläinavusteisesta toiminnasta koira-avusteista toimintaa on käytetty varhaiskasvatuksessa eniten. Myös hevosavusteista toimintaa on järjestetty sosiaalipedagogisen hevostoiminnan muodossa yhteistyötalleilla, mutta selvästi koira-avusteista toimintaa vähemmän. Koira-avusteista toimintaa on järjestetty pääasiassa tuokioiden muodossa pienryhmille sekä niin, että työntekijän oma koira on ollut päiväkodin arjessa mukana. Tuloksista nousee esille eläinavusteisen toiminnan käytön monipuolisuus. Eläimellä on moninainen rooli toiminnassa. Esimerkiksi oppimistuokiossa koiran rooli voi olla apuna ryhmäytymisessä, rauhoittamassa lapsia, keskustelun aiheena, kirjainten ja numeroiden opettelussa, aktiivisena toimijana, vuorottelun opetteluun tukena sekä hyvän olon tuojana silittelyssä. Tulosten mukaan eläinavusteista toimintaa varhaiskasvatuksessa on käytetty eniten lasten tunne- ja sosiaalisten taitojen harjoittelun tukena.

Sosiaalipedagoginen näkökulma tulee esiin tuokioissa kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin lisääntymisenä ja lapsikeskeisyys oli vahvasti pinnalla. Tuokiot oli suunniteltu kasvatuksellisesta näkökulmasta, mutta ne eivät olleet liian koulumaisia vaan varhaiskasvatukseen sopivia lapsen perustarpeita huomioivia. (Nivala & Ryyänen 2019, 237.)

Tunnetaidoissa eläimen rauhoittava vaikutus nousi tuloksista eniten esille. Eläin pystyy tarjoamaan ihmisen koskettaessa hyvän olon tunnetta sekä stressitason laskua. Eläimen silittely sekä läsnäolo rentouttaa yksilöä sekä koko ryhmää. Eläin pystyy tarjoamaan jotain sellaista läsnäolollaan, mitä toinen ihminen ei voi tarjota. Eläimen koettiin hyväsyvän jokainen omana itsenään eikä se myöskään arvostele. Eläimen lämmin kainalo tarjosi turvallisuuden tunnetta. Ylipäätään eläin herättää ihmisessä paljon tunteita ja ne ovat pääosin positiivisia.

Sosiaalisissa taidoissa korostuu erityisesti yhteisöllisyys, lapsen osallistaminen ja vuorovaikutustaitojen harjaantuminen. Sosiaalipedagogisesta näkökulmasta katsoen eläinavusteisella toiminnalla pystytään ennaltaehkäisemään erityisesti syrjäytymistä, joka on sosiaalipedagogiikan yksi tärkeimpiä tavoitteita. Ihminen kokee pääsevänsä mukaan yhteisöön eikä jää sen ulkopuolelle. Eläinavusteisessa toiminnassa korostuu siis vahvasti yhteisöllisyys. Sosiaalipedagogiikka nostaa myös osallisuuden tärkeyttä esille ja, että lapsi otetaan esimerkiksi osalliseksi suunnittelemaan toimintaa. Lapsilähtöisyys on lähtökohtana toimivalle kasvatustyölle. (Nivala & Ryyänen 2019, 237-239.)

Motoriset taidot harjaantuvat eläimen kanssa toimiessa. Eläimen kanssa toimiessa pystyy harjoittelemaan sekä karkea-, että hienomotoriikkaa. Eläin toimii myös motivoijana ja innostajana liikkumiseen kannustamisessa. Motoristen taitojen kannalta leikit ja pelit ovat lapselle luontaisin tapoja oppia motorisia taitoja. Eläin on helppo ottaa niihin mukaan ja se innostaa lapsia valtavasti. Sosiaalipedagogiikassa on kyse ihmisen sosiaalisen muotoutumisen auttamisesta (Kurki 2000, 110) ja eläimen mukaanotto leikkeihin ja peleihin auttaa lapsia yhteisöllisyydessä, osallisuudessa ja vuorovaikutuksessa.

Kielelliset taitojen kehittymisen kannalta eläin voi lisätä keskustelun aiheita ja eläimelle koettiin olevan myös helpompi jutella. Sanavarasto laajenee eläimen kanssa toimiessa erityisesti eläimiin liittyvillä sanoilla sekä eläintä ohjeistavilla sanoilla. Sosiaalipedagogisella toiminnalla tuetaan yksilön ja ryhmien elämää tiedostavina, itsestään huolehtivina subjektiivisina toimijoina (Ranne 2007,

304). Eläin kannustaa itseilmaisuuksiin ja tukee lapsia myös subjektiivisen toimijuuden muotoutumisessa.

8 Pohdinta

8.1 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyössämme on noudatettu hyvän tieteellistä käytäntöä. Hyvässä tieteellisessä käytännössä noudatetaan eettisesti kestäviä tiedonhankintamenetelmiä ja tutkimusmenetelmiä. Tutkijat myös noudattavat rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä sekä tutkimustulosten esittämisessä. (Vilka 2021, 37.) Opinnäytetyömme tutkimusaineisto koostui kymmenestä ammattikorkeakoulun opinnäytetyöstä ja toteutettu kirjallisuuskatsaus perustui tutkimusaineistoon. Opinnäytetyössämme ei ollut toimeksiantajaa, joten kirjallisuuskatsauksen tekemiseen eivät vaikuttaneet ulkopuoliset tahot, mikä lisää tutkimuksen luotettavuutta ja puolueettomuutta. Rehellisyys ja vilpittömyys toisia tutkijoita kohtaan toteutettiin tarkoin lähdeviittein tekstissä. Tutkimusetiikassa perusvaatimuksena on se, ettei tutkimusaineistoa luoda tyhjästä tai väärennetä. Eettisyyteen vaikuttaa myös se, miten ulkopuoliset seikat vaikuttavat tutkimusaiheen valintaan ja miten asiaa tutkitaan. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2017, 212.)

Tutkimuksen luotettavuutta lisäsi se, että tutkimusaineisto oli johdonmukainen. Kaikki tutkimukset olivat ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä. Luotettavuutta lisäsi myös se, että tutkimukset koskivat eläinavusteisuutta yhdistettynä varhaiskasvatukseen ja tutkimukset vastasivat tutkimuskysymyksiin. Tutkimusaineisto arvioitiin kriittisesti ja varmistuttiin sen sopivuudesta kirjallisuuskatsaukseen. Tutkimukset olivat suomenkielisiä, joka on meidän tutkijoiden äidinkieli, joten vieraan kielen kääntämisestä mahdollisesti aiheutuvia merkitysten muunnoksia ei tullut.

Tutkimuksen luotettavuutta heikensi se, että tutkimusaineiston tutkimukset eivät olleet tieteellistä ja vertaisarvioitua tutkimusta vaan ammattikorkeakoulutasoisia opinnäytetöitä. Tutkimukset olivat erilaisia toisiinsa verrattuna sekä epätasalaatuista aineistoa ja opinnäytetöiden tasoa ei pystytty arvioimaan. Luotettavuutta heikensi myös se, että osassa tutkimuksista otanta oli pieni, joten yleistysten tekeminen ei ole tutkimuksellisesta näkökulmasta kovin luotettavaa. Tutkimusaineiston laajuus kymmenellä tutkimuksella oli kohtalaisen hyvä, mutta luotettavuutta olisi lisännyt se, jos tutkimuksia olisi aineistossa ollut enemmän.

Tutkimuksista nousi esiin paljon hyötyjä. Analyysin teemoitteluvaiheessa tutkijoiden subjektiiviset näkemykset saattoivat vaikuttaa hyötyjen ryhmittelyssä. Koimme, että tulkinnan varaa oli siinä, mihin yläluokkiin löytyneitä hyötyjä liitti, koska jotkin hyödyt olisivat sopineet useampaan yläluokkaan. Tällä ei kuitenkaan ollut vaikutusta koko tutkimuksen kannalta. Lähtökohtana tutkimuksen tekemisessä oli objektiivisuuden säilyttäminen kaikessa tekemisessä ja koko tutkimusprosessin aikana. Siitä huolehdimme aineiston huolellisella tarkastelulla sekä laaja-alaisella pohdinnalla. Objektiivisuuden toteutumiseen etua oli siitä, että meitä oli kaksi tekemässä opinnäytetyötä ja pystyimme keskustelemaan aiheista koko prosessin ajan.

Tutkimusaineistolla pystyttiin kuvaamaan eläinavusteista toimintaa varhaiskasvatuksessa rajoitusti, mutta tarkoituksenmukaisesti. Tutkimuksista nousi esiin samoja asioita, joista pystyi tekemään yleistyksiä

8.2 Tulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimusehdotukset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata, miten eläinavusteista toimintaa on käytetty varhaiskasvatuksessa ja millaista hyötyä siitä on varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyön tavoitteena oli toteuttaa kuvaileva kirjallisuuskatsaus, jossa kuvataan eläinavusteisen toiminnan käyttöä ja hyötyjä varhaiskasvatuksessa. Tavoitteena oli, että kirjallisuuskatsausta voivat hyödyntää varhaiskasvatuksen henkilökunta, päättäjät, eläinavusteista toimintaa toteuttavat tahot ja lasten vanhemmat. Tavoitteena oli myös saada eläinavusteiselle toiminnalle lisää näkyvyyttä varhaiskasvatuksen työkentällä.

Opinnäytetyö on hyvin hyödynnettävissä varhaiskasvatukseen liittyvällä työkentällä. Kirjallisuuskatsauksen tavoite toteutui. Siinä on kuvattuna eläinavusteisen toiminnan käyttöä ja hyötyjä varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyöstä saatavaa tietoa voivat hyödyntää varhaiskasvatuksen ammattilaiset pohtiessaan millaista eläinavusteinen toiminta on, mitä hyötyä siitä on ja voisiko sitä ottaa osaksi heidän työyksikköään. Myös päättäjät, jotka suunnittelevat toimintaa tai myöntävät rahoituksia, saavat kirjallisuuskatsauksesta tietoa päätöstensä tueksi. Eläinavusteista toimintaa toteuttavat tahot saavat katsauksesta koottua tietoa itselleen ja oman työnsä tueksi. Lasten vanhemmat saavat ymmärrystä varhaiskasvatuksessa käytetystä eläinavusteisesta toiminnasta ja myös siitä, millaista hyötyä siitä on lapsille. Tutkimus on myös hyödynnettävissä yleisesti eläinavusteisuuden lasten parissa liittyen. Tutkimustulokset ovat hyödynnettävissä maailmanlaajuisesti, koska erityisiä suomalaisuuteen liittyviä rajoitteita ei ollut.

Eläinavusteisen toiminnan tieteellistä tutkimusta lapsien kanssa, jotka kokevat normaaleja kehitysvaiheita, on vähän. Tutkimusta on maailmanlaajuisesti tehty enemmän eläinavusteisesta terapiasta erityislaster kanssa ja usein kliinisissä ympäristöissä. Tutkimusta on myös eläinavusteisesta toiminnasta kouluympäristössä. Opinnäytetyöllämme tavoitteen mukaisesti lisäsimme eläinavusteisen toiminnan näkyvyyttä varhaiskasvatuksessa. Eläinavusteisen toiminnan tieteelliselle tutkimukselle varhaiskasvatuksessa on yhä tilaa. Erityisesti eläinavusteisen toiminnan tutkimukselle lasten normaalien kehityshaasteiden, hyvinvoinnin ja arkiympäristöjen parissa on tarvetta. Opinnäytetyömme rajautui koskemaan eläinavusteisen toiminnan hyötyjä varhaiskasvatuksessa. Jatkotutkimusta voisi tehdä eläinavusteisen toiminnan haasteisiin liittyen.

Lähteet

Eläinavusteiset menetelmät. N.d. Green Care Finland. Viitattu 31.10.2021. <https://www.gcfinland.fi/green-care-/menetelmat/elainavusteiset-menetelmat/>

Esiopetus. N.d. Opetushallitus. Viitattu 23.1.2022. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/esiopetus>

Graham, L. B., Lindsey, A. 2017. Horses helping children grow. Journal of Instructional Pedagogies. Volume 19. 10/2017. Viitattu 1.5.2022. <https://janet.finna.fi, Eric>.

Hautamäki, L., Ramadan, F. & Vilhunen, T. 2021. Millainen on hyvä eläinavusteinen interventio? Käsikirja eläinavusteisten menetelmien laadukkaaseen toteuttamiseen eri toimintaympäristöissä. Kuntoutusta kehittämässä 29 I 2021. Kela. Helsinki. Viitattu 7.5.2022. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/331626/Kuntoutustakehittamassa29_saavutettava.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Hewitt-Taylor, J. 2017. The essential guide to doing a health and social care literate review. Abingdon, Oxon; New York NY: Routledge 2017. E-kirja. Viitattu 8.5.2022.

Hämäläinen, J. & Kurki, L. 1997. Sosiaalipedagogiikka. WSOY.

Hämäläinen, J. & Nivala, E. 2007. Sosiaalipedagoginen aikakausikirja. Suomen sosiaalipedagoginen seura.

Ikäheimo, K. 2015. Eläinavusteisen työskentelyn määritelmiä ja termejä (AAA ja AAT). Teoksessa Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Helsinki: Yliopistopaino. Toim. Ikäheimo, K.

Ikäheimo, K. 2015. Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Helsinki: Yliopistopaino

Kahilanniemi, E. 2020. Eläinavusteinen interventio. Voimatassu Oy. 2.painos.

Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2017. Tutkimus hoitotieteessä. 3.-5- painos. Sanoma Pro Oy. E-kirja. Viitattu 8.5.2022.

Kaverikoirat. N.d. Kennelliitto. Viitattu 18.5.2022. <https://www.kennelliitto.fi/koirat/kaverikoirat>

Kurki, L. 2000. Sosiaalipedagogiikka ja sen uudet sovellukset. Aikuiskasvatus, 20(2), 109-118. Viitattu 17.5.2022. <https://journal.fi/aikuiskasvatus/article/view/93276/51954>

Käsikirjasta tukea eläinavusteiseen kuntoutukseen. 2021. Kela. Viitattu 6.5.2022. <https://www.kela.fi/-/kasikirjasta-tukea-elainavusteiseen-kuntoutukseen>

Latvala-Silman, P. 2018. Työparina koira. Koira sosiaali-, terveys- ja kasvatustieteen työssä. Sanasilta Oy.

Lehtiö, L. & Johansson, E. 2016. Järjestelmällinen tiedonhaku hoitotieteessä. Teoksessa Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turun yliopisto. Toim. Stolt, M. Axelin, A & Suhonen, R. Turun yliopisto: Hoitotieteen laitoksen julkaisuja. Tutkimuksia ja raportteja A: 73/2016.

Lipponen, M. & Vehmasto, E. 2019. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Luonnonvarakeskus. Viitattu 23.01.2022. https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/544978/luke-luobio_78_2019.pdf?sequence=5&isAllowed=y

Mitä on varhaiskasvatus? N.d. Opetushallitus. Viitattu 23.1.2022. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>

Niela-Vilen, H. & Hamari, L. 2016. Kirjallisuuskatsauksen vaiheet. Teoksessa Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turun yliopisto. Toim. Stolt, M. Axelin, A & Suhonen, R. Turun yliopisto: Hoitotieteen laitoksen julkaisuja. Tutkimuksia ja raportteja A: 73/2016.

Nivala, E. 2021. Osallisuuden vahvistaminen yksinäisyyden ehkäisemisenä varhaiskasvatuksessa. Itäsuomen yliopisto. Viitattu 15.5.2022. <https://journal.fi/jecer/article/view/114149/67348>

Nivala, E. & Rynnänen, S. 2019. Sosiaalipedagogiikka. Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. Gaudeamus.

Ranne, K. 2007. Sosiaalipedagogiikka ammatillisten käytäntöjen kehittämisessä ja koulutuksessa: sosiaalipedagogiikka Suomessa. Aikuiskasvatus 27(4), 304-311. Viitattu 17.5.2022. <https://journal.fi/aikuiskasvatus/article/view/93784/52462>

Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen eri tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasa: Vaasan yliopisto. Viitattu 15.11.2021. https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/7961/isbn_978-952-476-349-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Salminen, J. & Poikonen, P. 2017. Opetussuunnitelma pedagogisena työvälineenä. Teoksessa Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino. Toim. Koivula, M., Siippainen, A & Eerola-Pennanen, P. E-kirja. Viitattu 16.5.2022.

Sinkkonen, J. 2015. Lapsen yksilökehitys ja suhde eläimiin. Teoksessa Karvaterapiaa. Eläinavustetun työskentely Suomessa. Helsinki: Yliopistopaino. Toim. Ikäheimo, K.

Sosiaalipedagoginen koiratoiminta. N.d. Hyödyt. Viitattu 12.5.2022. <https://www.sospedkoira.fi>

Stolt, M. Axelin, A. & Suhonen, R. 2016. Erilaiset kirjallisuuskatsaukset. Teoksessa Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turun yliopisto. Toim. Stolt, M. Axelin, A & Suhonen, R. Turun yliopisto: Hoitotieteen laitoksen julkaisuja. Tutkimuksia ja raportteja A: 73/2016.

Teemoittelu n.d. Menetelmäpolkuja humanisteille. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 6.5.2022. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineistonanalyysimenetelmat/teemoittelu>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa: Tammi.

Valovirta, E. 2015. Eläinallergiat. Teoksessa Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Helsinki: Yliopistopaino. Toim. Ikäheimo, K.

Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540. Viitattu 23.1.2022. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540#L3P15>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2022. Opetushallitus. Määräys OPH-700-2022. Viitattu 11.5.2022. <https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/dokumentit/8286690>

Vilka, H. 2021. Tutki ja kehitä. 5. päivitetty painos. PS-kustannus. E-kirja. Viitattu 8.5.2022.

Liitteet

Liite 1. Tutkimusaineisto

Tutkimuksen tekijä(t), nimi, vuosi, julkaisu- paikka	Tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja menetelmät	Tutkimusaineisto	Keskeiset tulokset
<p>Hartikainen, M., Heikkinen, N. & Hyvärinen, R. 2020. "Montako tassua koiralla on?": Koira-avusteisen työskentelyn vaikutus 5-6-vuotiaiden lasten oppimismotivaatioon. Opinnäytetyö (AMK). Savonia-ammattikorkeakoulu.</p>	<p>Tarkoitus selvittää koira-avusteisen työskentelyn vaikutuksia 5-6-vuotiaiden lasten oppimismotivaatioon ja lisätä varhaiskasvattajien tietoisuutta koira-avusteisen työskentelyn hyödyntämisen mahdollisuuksista niin varhaiskasvatuksessa tehtävässä opetus- kuin kasvatustyössä. Tavoite tuottaa toimeksiantajalle ajankohtaista tietoa koira-avusteisuuden vaikutuksista, jota toimeksiantaja voi hyödyntää toiminnan kehittämisessä. Laadullinen tutkimus.</p>	<p>Päiväkoti Lilliputin neljän työntekijän yksilöteemahaastattelu sekä havainnointi neljässä suunnitellussa ohjaustuokiassa.</p>	<p>Koira-avusteisella työskentelyllä on paljon myönteisiä vaikutuksia lapseen. Koiran roolilla on merkittävä vaikutus lapsen tarkkaavuuteen ja motivaatioon oppimistilanteessa. Koiran hyväksyntä edistää lapsen yhteenkuuluvuuden tunnetta ja siten myös sisäisen motivaation kasvua. Koira-avusteisella työskentelyllä voidaan tukea lapsen oppimismotivaatiota opetustilanteissa, muttei yksistään vaikuttaa sen lisääntymiseen.</p>
<p>Honkapohja, A-M & Kosonen, H. 2014. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta varhaiskasvatuksikäisen</p>	<p>Tavoite kerätä varhaiskasvatuksikäisten lasten kokemuksia sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta sadutusmenetelmää ja valokuvia apuna käyttäen. Pyrkimyksenä saada</p>	<p>Kolme toiminnallista kertaa sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan perehtyneessä talliyhteisössä kolmen 5-6-vuotiaan lapsen</p>	<p>Lasten saduttamisen tuloksissa nousi esille monenlaiset tunnekokemukset yhdessä tekemisestä ja hevosen läheisyydestä ja sen hoidosta sekä oppimisen</p>

<p>lapsen kokemana. Opin- näytetyö (AMK). Mikkelin ammattikorkeakoulu.</p>	<p>sosiaalipedagogista he- vostoimintaa tutummaksi varhaiskasvatuksen työ- kentällä sekä suurem- malle yleisölle. Sosiaalipe- dagogisesta hevostoiminnasta ja las- ten kokemuksista koostu- van kirjatutoksen teke- minen. Kehittämistyö.</p>	<p>kanssa. Lasten koke- muksien läpikäynti sa- dutusmenetelmällä kuvatukien avulla.</p>	<p>kokemukset liittyen he- vosen hoitamiseen ja ratsastamiseen. Sosiaa- lipedagogisesta hevos- toiminnasta koostuva lasten kirjatutos päivä- kodin kasvattajille ja tal- lin omaan käyttöön.</p>
<p>Järvinen, J. 2013. Koira- avusteinen toiminta var- haiskasvatusikäisen lap- sen hyvinvointia tuke- massa. Opinnäytetyö (AMK). Turun ammatti- korkeakoulu.</p>	<p>Tarkoitus tutkia pystyykö koira-avusteisella toimin- nalla tukemaan varhais- kasvatusikäisen lapsen hyvinvointia. Tavoitteena tutkia mihin lapsen tar- peisiin koira-avusteinen toiminta pystyy vastaa- maan. Laadullinen tutki- mus.</p>	<p>Teemahaastattelu seitsemälle koira-avus- teista toimintaa to- teuttavalle henkilölle.</p>	<p>Koira-avusteinen toi- minta vastaa varhaiskas- vatusikäisen lapsen hy- vinvointiin liittyviin tarpeisiin ja koira-avus- teisellä toiminnalla pys- tytään tukemaan var- haiskasvatusikäisen lapsen hyvinvointia.</p>
<p>Karjalainen, M. & Airaksi- nen, J. 2018. Varhaiskas- vatusikäisten lasten osal- lisuus sosiaalipedagogisessa he- vostoiminnassa. Opinnäy- tetyö (AMK). Tampereen ammattikorkeakoulu.</p>	<p>Tavoite selvittää, miten lasten osallisuus toteutuu sosiaalipedagogisessa he- vostoiminnassa. Tarkoitus tehdä sosiaalipedagogista hevostoimintaa näkyvä- mäksi ja antaa ideoita varhaiskasvattajille siitä, miten kyseistä menetel- mää voi hyödyntää var- haiskasvatuksessa. Laa- dullinen tutkimus.</p>	<p>Havainnointi viidessä toiminnallisessa sosi- aalipedagogisessa he- vostoimintakerrassa yhteistyötallilla viiden 4-6-vuotiaan lapsen kanssa. Sähköpostiky- sely sosiaalipedagogi- sen hevostoiminnan ohjaajille.</p>	<p>Lasten osallisuus toteu- tuu sosiaalipedagogi- sessa hevostoiminnassa yksilön kokemuksen kautta, kun lapsi toimii yhteisön jäsenenä ja on vuorovaikutuksessa he- vosen sekä talliyhteisön kanssa ja on aktiivinen toimija prosessin jokai- sessa vaiheessa.</p>

<p>Könönen, H. 2016. Rauhoittavia rapsutuksia. Koira lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen tukena varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyö (AMK). Metropolia ammattikorkeakoulu.</p>	<p>Tarkoitus selvittää, miten varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkemysten mukaan koira-avusteinen varhaiskasvatus vaikuttaa 3-5- vuotiaiden lasten sosiaalisiin ja emotionaalisiin taitoihin. Tavoite tuottaa tietoa koirien hyödyistä varhaiskasvatuksessa. Laadullinen tutkimus.</p>	<p>Teemahaastattelu leikinohjaajalle ja lastentarhanopettajalle.</p> <p>Sähköpostihaastattelu sosiaalipedagogisen koiratoiminnan ohjaajalle.</p>	<p>Koiran läsnäolosta varhaiskasvatuksessa on hyötyä monissa eri tilanteissa ja koira-avusteisesta varhaiskasvatuksesta on hyötyä lasten sosiaalisille ja emotionaalille taidoille.</p>
<p>Leppänen, P. & Rannelma, P. 2018. Koiratoimintaa päiväkodissa. Lasten vuorovaikutustaitojen tukeminen koiratoiminnan avulla. Opinnäytetyö (AMK). Metropolia ammattikorkeakoulu.</p>	<p>Toimintakerrat, joiden tavoitteena tukea lasten vuorovaikutustaitoja eläinavusteista menetelmää hyödyntäen. Tarkoitus arvioida koiran vaikutusta lasten vuorovaikutuksen tukemisessa. Toiminnallinen opinnäytetyö.</p>	<p>Havainnointi viidessä toiminnallisessa 3-5 -vuotiaiden lasten ryhmälle toteutetussa tuokiossa. Ryhmäkoko 16 lasta.</p>	<p>Lasten vuorovaikutuksen tukemisessa koiran läsnäololla oli vaikutusta lapsia rauhoittavalla tavalla sekä koiran läsnäolosta oli hyötyä jakamisessa ja vuorottelussa. Suoraa yhteyttä koiran vaikutuksesta lasten vuorovaikutuksen tukemisessa ei ollut mahdollista näyttää toteen.</p>
<p>Niemi-Korpi, M. 2020. Koira-avusteinen toiminta varhaiskasvatuksen vuorohoidon lapsiryhmässä. Opinnäytetyö (AMK). Diakonia-ammattikorkeakoulu.</p>	<p>Tarkoitus lisätä tietoa koira-avusteisesta toiminnasta ja sen positiivista vaikutuksista. Tavoite tuottaa kokemustietoa koira-avusteisen menetelmän kokeilemisen avulla varhaiskasvatusympäris-</p>	<p>Kahden toiminnallisen tuokion havainnointi vuorohoitopäiväkotivillivarsan 4-5- vuotiaiden pienryhmissä.</p>	<p>Koiran läsnäolo toi vuorohoidossa tilanteisiin sosiaalista ja emotionaalista vuorovaikutusta. Koira-avusteinen toiminta voisi tulla osaksi varhaiskasvatuksen pedagogista arkea.</p>

	tössä sekä selvittää, miten koiran läsnäolo vaikuttaa lasten mielialaan, sosiaaliseen kanssakäymiseen ja toimintaan sitoutumiseen ryhmätoimintatilanteessa. Laadullinen tutkimus.		
Saarela, M., Leppäniemi, P. & Nieminen, M. 2017. Koira-avusteisen toiminnan pedagogiset hyödyt varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyö (AMK). Diakonia-ammattikorkeakoulu.	Tarkoitus selvittää, millaisia pedagogisia hyötyjä koira-avusteisesta toiminnasta menetelmänä on varhaiskasvatuksessa lasten kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle. Tavoitteena tehdä koira-avusteista toimintaa tunnetummaksi. Laadullinen tutkimus.	Webropol-kysely sähköpostilla neljälle päiväkodin varhaiskasvattajalle, 17:lle lasten vanhemmalle ja kuudelle koiran ohjaajalle. 19:n lapsen yksilöteemahaastattelu.	Koirat herättävät myönteisiä tunteita ja niistä on hyötyä lasten sosiaalisten kompetenssien muodostumiselle sekä kielellisten ja motoristen taitojen kehittymiselle. Koirilla on rauhoittava vaikutus ja niiden avulla lapset voivat kehittää tunne- ja sosiaalisia taitojaan.
Tervo, K. 2019. Lukukoiran soveltuvuus varhaiskasvatukseen. Opinnäytetyö (AMK). Diakonia-ammattikorkeakoulu.	Tavoite kartoittaa, mitä on tärkeää huomioida järjestettäessä lukukoiratoimintaa varhaiskasvatuksessa. Tavoite saada tietoa lapsia havainnoida ja haastatteleamalla, soveltuuko lukukoiratyöskentely varhaiskasvatukseen. Laadullinen tutkimus.	Viidelle esiopetusikäiselle lapselle toteutetun lukukoiratapahtuman havainnointi sekä lasten yksilöhaastattelut.	Lukukoiran läsnäololla on rauhoittava vaikutus lapsiin.

<p>Tirkkonen, J. & Törrönen, V. 2020. Tassutellen oppimaan - Koira-avusteinen toiminta varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyö (AMK). Karelia- ammattikorkeakoulu.</p>	<p>Tarkoituksena selvittää, mitä kasvattajan tulee ottaa huomioon käyttäessään koira-avusteista toimintaa varhaiskasvatuksessa ja miten koira-avusteisella toiminnalla voidaan tukea lasten taitojen kehittymistä. Laadullinen tutkimus.</p>	<p>Teemahaastattelu kuudelle varhaiskasvattajalle eri puolilta Suomea.</p>	<p>Kasvattajan on otettava huomioon ennen koira-avusteisen toiminnan aloitusta ja sen aikana koiran hyvinvointi, koiran soveltuvuus, lupasiat, allergiat ja lapsen pelko. Koira-avusteisella toiminnalla voidaan tukea lapsen tunne- ja vuorovaikutustaitoja ja koira motivoi lapsen kielellisen kehityksen harjoituksissa sekä innostaa liikkumaan.</p>
---	--	--	--